БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 297 (10051) | 1962 оной декабриин 19, среда | Сэн 2 мүнгэн

КУЛЬТБАЗА СОЁЛОЙ ЛАМТА БОЛОХО ЕҺОТОЙ

ммунизмын материально-ческэ бааза байгуулха-нэгэн хамта шэнэ хүниие жүүлхэ зорилго шиидхэ-хай партимнай Програм-отор эли тодоор заагдан-

нөө үедэ колхоз, совхо-й ажахы хурдан түргэ-хүгжэжэ, олзо доходын-жэлһээ жэлдэ горитой-ургажа байнхай. Энээн-ламжалан нютаг, тосхон, э бүхэндэ соёлой гулам-д — культурын байшан, библиотекэ, культбаза-баригданхай. Тэдэ ёһын дэ бэшэ, харин ажахыда нүлөө үзүүлхэ, хүмүү-хүдэлмэри ябуулха та-партийна организацинуу-түшэг тулгуури болохын бодхоогдоһон байна

этэй хамта манай рес-кын хүдөө нютагуудта уугшадай хахад шахуу ь мал ажал дээрэ хүдэл-тула түб тосхонуудһаа, томо томо гуламтанууд-таһархай, холо ажаһуу-айна. Тэдэнние хангаха р культбазанууд сэгнэшэ-хэ үүргэ дүүргэдэг, дүүр-ье байна.

энние хараадаа абажа, бликымнай зарим айма-й культбазанууд илан-үбэлжэлгын эхилһээр ни-эдэбхитэйгээр хүдэлжэ ай. Жэшээнь, Хяагтын гай Хүдэриин совхозой ин отделениин 6-дахи э дээрэхи культбаза хүдэлмэреэ илангаяа ар эмхидхэнэ. Түхеэрэл-эрхим: тэндэхи хам-байра хододоо арюун байдаг. Улаан булан ороходо, баһал гурим-хид, шэнэ газетэ жур-д ходоодоо табяатай. нүүдэл библиотечкэ, ап-ье бии. Хэжэ байһан хүдэлмэриньшье баһал холтой, удха түгэлдэр. лан ойлгуулха плакат, мма, панно гэхэ мэтэ л совхозой бодото зо-уудые шиидхэлгэдэ зо-дан бэшэгдэнхэй. «Ма-ммунис ажалай ударни-тэһэн уран гоё фотомон-ье түхеэрэгдэһэн. Абаһан ис уялгын дүүргэлтэ хо-тунхаглагдажа байдаг. дээ түрүүшүүл магтуул-эгдэлдэ орогшод хатуу шүүмжэлэлдэ ородог, ой зүбшөөлшье абадаг. шэлэн лекцинүүд, аги-й хөөрэлдөөнүүд, кино га ходоодоо үнгэргэгдэ-ран һайханай бүлгэмэй-е ходоодоо айлшалан ерэ-онцертнүүдые харуулжа. Иигэжэ эмхидхэлэй хүмүүжүүлгын хүдэлмэ-бхитэйгээр ябуулһанай дурсагдаһан гүүртэ һү уялгаяа һараһаа һарада татайгаар бэелүүлдэг.

хадаа культбазын ямар ргэ дүүргэдэг байһанай гэршэ болоно.

раничина» совхозой аза баһал шалгарма р хүдэлнэ.

тын аймагай партийна зацинууд культбазану-дайнгаа хүдэлмэри жэгдэ һайнаар ябуулха тушаа саг үргэлжын анхарал хандуулна, культбаза болон агитпункт даагшанарай семинар хирэ-хирэ болоод лэ үнгэргэнэ. Тиихэдээ юрэнхы эмхидхэлэй асуудалнуудһаа гадна, аймагай урда ямар зорилгонуудай табигдаад байһантай дэлгэрэнгыгээр танилсуулдаг.

Тэрэшэлэн Кабанскын, Сэлэнгын аймагуудай олохон культбазанууд муу бэшээр хүдэлнэ.

Гэбэшье республикын олохон аймагуудай колхоз болон совхозуудта имагтал түб тосхондоо кино, концерт харуулаад, элидхэл лекци үнгэргөөд лэ, харин холын фермэ болон гүүртэнүүдтэ ажаһуугаа малшадые, тэндэхи культбазануудые огто хэрэгсээдэггүй баримтанууд үзэгдэнэ. Хэтэрхэдээ, жэшээнь, Баргажанай, Хориин аймагуудта анха бии байгаа культбазануудые хаажархиһан гү, али ажал хүдэлмэриинь анхарангүй орхижорхиһон. Үгышье һаа, фермын дэргэдэ гансал улаан булан нээгээд лэ, культбаза эмхидхэһэн нэрэ зүүдэг ушар бии.

Иимэрхүү баримтанууд саашадаа яашье тэсэшэгүй болонхой.

Эгээл мүнөө малай үбэлжэлгын тон харюусалгатай үедэ бүхы культбазанууд бүришье һаа шударгы һайнаар хүдэлхэ, малшадай ажаһуудалайнь болон культурна эрилтые бүрин гүйсэдөөр хангаха, ажал хүдэлмэридэнь бодото нүлөө үзүүлхэ ёһотой.

Зорилго юуб гэхэдэ, нютагай партийна, комсомолой болон профсоюзай организацинууд культбазануудай хүдэлмэриие анхаралдаа саг үргэлжэ абаха, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэриие болон СССР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сессиин материалнуудые ойлгуулха хүдэлмэри тэндэ үргэнөөр ябуулха, малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ культбазануудай туһа нүлөөе эрид дээшэлүүлхэ, мүн энээнтэй нэгэн доро политико-хүмүүжэлэй хүдэлмэри удха түгэлдэрөөр эмхидхэхэ ёһотой. Тиихэдээ партийно-комсомольско группын ударидалга доро культбазын хүдэлмэриие тусхай совет хүтэлбэрилхэ зэргэтэй.

Культбазанууд хадаа холын фермэ болон гүүртэнүүдтэ ажаһуугшадые хангахада аргагүй зохистой байхаһаа гадна, шэнэ ёһоной шэнжэтэйгээр, олониитын үүсхэл оролдосоор, штатна хүдэлмэрилэгшэгүйгөөр ажал хүдэлмэриеэ бүтээдэг байна бшуу.

Культбаза хадаа партийногэгээрэлэй, арадай ажахын айхабтар ехэ удха шанартай үүргэ бэелүүлжэ шадаха байна.

Тиимэһээ нютагай партийна болон советскэ органууд культбазануудые фермэ бүхэндэ байгуулхын хажуугаар ажал хүдэлмэрииень удха түгэлдэрөөр эмхидхэжэ, саг үргэлжэ хинан хүтэлбэрилхэ ёһотой.

КПСС-эй ЦК-ай ПЛЕНУМЭЙ

ХЭХЭ, БҮТЭЭХЭ АЖАЛНАЙ ЕХЭ

Эрхирэгэй совхозой хүдэлмэришэд «СССР-эй экономикые хүгжөөхэ, ажахые партийна талаар хүтэлбэрилгые шэнэдхэн хубилгаха» тухай КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй тогтоолтой ехэ анхаралтайгаар танилсаба.

Партийна хүтэлбэрилгые хубилгажа, арадай ажахые ударидалгын хэрэг һайжаруулха айхабтар шухала зорилго табигдаад байна. Энээнэй үндэһөөр промышленность болон хүдөө ажахын үйлэдбэри хоорондоо бүри нягта холбоотойгоор хүгжөөгдэхэнь. Арадай ажахые хүтэлбэрилгын һүүлэй үедэ һайжаржа байһыень КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэреэр эмхидхэгдэһэн нютагай үйлэдбэриин управленинүүд гэршэлнэ. Эдэмнай колхоз, совхозуудые зүбөөр хүтэлбэрилхэ ехэ арга боломжотой байһанаа харуулаа.

Энэ жэлэй апрель һарада манай совхоз эмхидхэгдэһэн юм. Һая эмхидхэгдээд байхадаа, мал шахаха хэрэгтэ гол зорилгоёо шэглүүлһэн байна. Республикын хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерство совхозой арга боломжые, газарайнь бүридэлые һайса хаража үзөөд, һү болон огородой эдеэ бэлэдхэхэ ажахы болгожо, «Скотооткорм» трестһээ гарган, Улаан-Үдын нютагай үйлэдбэриин управлениин мэдэлдэ оруулаа һэн. Энэнь тон бодомжотойгоор хэгдэһэн хэрэг.

Энэ жэлдэ бүхы таряалангайнгаа гектар бүриһөө 8,2 центнер орооһо, тэрэ тоодо 9,5 центнер шэниисэ хуряагаабди. Хамта 37.510 центнер үбһэ бэлдэхэ түсэбтэй аад, 47.412 центнер хуряажа абаһан байнабди. Тиихэдэ 3286 тонно силос бэлдэгдээ һэн. Энэ тэжээлээ зүбөөр гаргашалаа хада, бүхы малнай тобир тарганаар ондо орожо, гүрэндэ һү худалдалгашье дээшэлхэ байна. Декабриин 5-най байдалаар совхознай гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө дүүргээ. 1820 центнер мяха худалдаха түсэбтэй аад, 1846 центнер худалдагдаа. Тэрэшэлэн 232,8 центнер ноохо́ абтажа, гүрэндэ худалдагдаба. Зүгөөр һү һааха, гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргэхэ хэрэг бэрхэтэй байдалда орошоо. Жэлэй туршада 9116 центнер һү худалдаха аад, декабриин 5-най мэдээгээр 6750 центнертэ хүргөөд байнабди. Түсэбөө дүүргэхын тула мүнөө бригада бүхэндэ хэмжээ абтажа байнхай.

Совхознай энэ жэл гүрэндэ 1 миллион 420 мянган үндэгэ худалдаха түсэбтэй. Декабриин нэгэнэй мэдээгээр 1 миллион 256 мянга 592 үндэгэн худалдагдаа. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 170 мянган үндэгэ худалдажа, түсэбөө дүүргэхэбди. Түрүү шубуушаднай эрхим амжалтануудые туйлана. Жэшээлхэдэ, Г. А. Орлова 2575 тахяаһаа декабрь һара гаратар 305 мянган үндэгэ абажа тушааһан байна. Тахяа бүхэнһөө 117,2 үндэгэ абаа. Мүнөө үдэр бүри 800—900 үндэгэ тушаана. Тиихэдэ нүхэр Шитина 3981 тахяагай нэжээд бүриһөө 115,6 үндэгэ абажа, гүрэндэ тушааба. Үдэр бүхэндэ 700—800 үндэгэ абана.

Тэрэшэлэн ажахын түрүү һаалишад Е. Базаржапова, Р. Дылыкова, нүхэр Хоборков гэгшэд үнеэн бүриһөө 2000—2150 литр һү һаагаа.

Совхозой эмхидхэгдэһэнһээ хойшо туйлаһан зарим тэды үрэ дүн иимэрхүү. Тиигэбэшье, байгша ондо зарим түсэб, даабарияа дүүргэжэ шадахагүй болоод байнабди. Юуб гэхэдэ, мүнөө үедэ совхознай эмхидхэлэйнгээ бүхы хүдэлмэриие һаял дүүргэжэ, түхэлөө олоод ажаллажа байһаниинь эдигэ. Республикын Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерство манда үшөөл багаар туһална гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Илангаяа машина техникээр ехэ дутанабди.

Ажал хүдэлмэриингөө саашанхи түсэб хараалхадаа, нэн түрүүн орооһо таряа ехээр абадаг болохо хэмжээнүүдые бэелүүлхэ гэжэ шиидээбди. Илангаяа шэниисэ, ешмээн болон бобово ургамалнуудые ехээр тарижа, һайнаар ургуулха зорилго табигдана. Жэшээлхэдэ, **байгша онойхидо орходоо шэниисэ 3 дахин ехээр ерэхэ жэлдэ таригдаха юм.** Гусхайлбал, тарилгымнай талмай 1965 гектарһаа 2921 га хүрэтэрөө үргэдхэгдэхэ, тэрэнэй 50 процентые орооһото ургамалнууд эзэлхэ. Хэрбээ энэ жэл хартаабха оройдоо 85 гектарта тариһан байбал, 1963 ондо 200 га болотор үргэдхэгдэхөөр хараалагдана. Тэжээлэй ургамалнууд сооһоо үндэр баян ургаса үгэдэг силосэй ногоонуудые ехээр тарижа, ургаса элбэгээр абахын түлөө тэмсэхэбди.

Тиигэжэ 1965 ондо совхознай таряан ажалһаа бүхыдөө 97,2 мянган центнер тэжээлэй единицын хэмжээтэй ургаса абаха, адууһа малайнгаа тоо толгойе эрид олошоруулха, ашаг шэмыеньшье нилээд дээшэлүүлхэ байхабди. Хэрбээ байгша ондо 9116 центнер һү абабал, 1965 ондо 30 мянган центнер һү һаахабди. Мүн мяха абалга 1820 центнерһээ 7010 центнертэ хүрэхэ, ноохон 230 центнерһээ—370 центнертэ, овощ 3,5 мянган центнерһээ — 35 мянган центнер хүрэтэрөө ехэ болохо юм.

Эдэ бүгэдэнһөө харахада, урдамнай нилээд ехэ, харюусалгатай зорилгонууд байна гээшэ. Тиимэһээ нэн түрүүн бүхы ажал хүдэлмэреэ оньһожоруулха шухала болоно. Теэд манда трактор, машина зэмсэг олон дутана. Совхоздомнай илангаяа хартаабха, овощ тариха, хуряаха түхеэрэлгэ оройдоошье үгы. Фермэнүүдтэ үнеэдые һааха оньһон түхеэрэлгэ хомор. Машина, техникээ заһабарилха бааза, мастерской, гараж, мүн склад, амбаар гэхэ мэтые бариха ёһотой болонобди.

Эдэ бүхы дутагдалнуудаа усадхажа, урдаа табиһан зорилгонуудаа амжалтатайгаар бэелүүлхэмнай лабтай.

В. НИМАЕВ,
Загарайн Эрхирэгэй совхозой директор.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишад жэлэйнгээ түсэбһөө гадуур 1830 центнерээр ехэ һү гүрэндөө тушаагаа.

Һү ехээр һааха социалис мүрысөөндэ гүүртын һаалишадай дунда түрүү һуури эзэлэгшэд: Зинаида Валеева, Галина Гымнинова, Дари-Дулма Будажапова, Галина Насникова, Мария Гындунова гэгшэд шалгарна. Жэлэй дүүрэтэр эдэ һаалишад үшөө 1000 центнер һү һаахаар шиидэнхэй.

Фермынхид мүнөө СССР-эй Верховно Соведэй сессиин материалнуудтай танилсаад, 1963 ондо бүри эршэмтэйгээр хүдэлхэ, улам ехэ һү һаахаар зориглжобо. Зураг дээрэ: Д-Д. Будажапова.

Сэлэнгэ. С БАЛДУЕВАЙ фото.

АДУУШАНАЙ ҮҮСХЭЛ

Дүүрэхэеэ байгаа 1962 оной дүрбэдэхи кварталда, мүн ерэхэ 1963 оной нэгэдэхи кварталда гүрэндөө тарган мяха ехээр худалдахын тула Хэжэнгын совхозойхид үбэлэй һаранuудта мал олоор шахан таргалуулха зорилго табяа.

Эндэхи Бахлайта нютагай хоёрдохи фермын адуушан Санжа-Митып Сандакжапов өөрөө 100 гаран адуу харууһалхынгаа хажуугаар, шахамал малай гүүртынхидтэ туһалха, үбһэ тэжээлыень асаржа үгэхэ, мүн бусадшье хүдэлмэри-хамһалсаха гэжэ шиидээ.

Һайн һайхан үүсхэл гаргаһан адуушан С-М. Сандакжапов мүнөө фермынгээ түрүү малшан Бадма-Цырен Жамьяновай гүүртэдэ 124 толгой буруу, хашараг шахалсажа байна.

—Бадма-Цырентээ хоюулан малдаа үбһэ тэжээлыень зүбөөр эдюулжэ, хаһа сагтань һайнаар уһалаад, тэдэнээ 1,5—2 һара соо тобир тарган, шэгнүүрээршье ехэ болгохо зорилготой оролдожо байна гээшэбди,—гэжэ нүхэр Сандакжапов хөөрэнэ.

Энэ адуушанай гаргаһан үүсхэл эдэбхи совхозой бусад малшадай дунда һайшаагдажа, ажалай эрхим жэшээ болоно.

Ш. Бадмаев.
Хориин аймаг.

Түрэл орон доторонай

ЭСТРАДЫН АРТИСТНУУДАЙ ХОЁРДОХИ БҮХЭРОССИН КОНКУРС

ГОРЬКИЙ, (ТАСС-ай корр.). РСФСР-эй Культурын министерствын болон композиторнуудай союзай эмхидхэһэн эстрадын артистнуудай хоёрдохи Бүхэроссин конкурс эндэ эхилбэ. Энэ конкурсын зорилго юуб гэхэдэ, арадай ажабайдалтай нягта холбоотой искусствые али болохоор дэмжэхэ, артистнуудай гүйсэдхэхэ шадабариие дээшэлүүлхэ, мүн хүгжэм болон литературада хабаатай олониитые репертуар зохёохо хэрэгтэ үргэнөөр хандуулха гэһэн байна.

Энэ конкурсын гурбадахи ээлжээниинь декабриин һүүл багта болохо юм.

ЯХАДТА ХЭГДЭЖЭ БАЙҺАН ШЭНЖЭЛЭЛГЭНҮҮД

Хойто зүгэй туяаралга болон радио холбоон

ЯКУТСК. (ТАСС). Хойто зүгэй туяаралгада таагдаа мэдэгдээгүй юумэнүүд яһала бии юм. Эрдэм наука болон дүй дүршэл тэдэ юумэнүүдые элирүүлхэ гэжэ оролдодог. Тэрэ туяаралгын түлэг болоно байха үедэ полярна районуудта хэдэн олон хоногто радиохолбоон таһалдашадаг, самолёдууд ниидэхээ болидог, геофизическэ болон геодезическэ хүдэлмэринүүд зогсоогдодог гэжэ үнинэй мэдэгдэнхэй юм.

Тон холын радио холбоо байгуулха хэрэгтэ полярна туяаралгые ашаглан хэрэглэхэ талаар ехэ амжалта туйлагданхай. Полярна районуудта радио долгинуудай үгы болошодог, халгадаг асуудалнууд, атмосферын болон полярна туяаралгын дээдэ үе хубинуудтахи радио элшэнүүдэй юундэ сасардагай хуули ёһые бүхы талаһаань шэнжэлхэ хүдэлмэринүүд хэгдэжэ байна.

Яхадай институт өөрыгөө хэһэн шэнжэлгэнүүдые оронойнгоо элдэб научна, хари гүрэнүүдэй эмхи зургаануудтай андалдан абалсажа байдаг.

ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА АБТАҺАН ҺАЙН МЭДЭЭНҮҮД

(ТАСС-ай корреспондентнүүдэй мэдээсэлнүүд)

«Центролит» гэжэ Украинада эгээн түрүүшын тусхай мэргэжэлтэй шудхалгын завод Одесса шадар баригдажа эхилбэ. Энэ хадаа буладаар болон шэрэмээр жэжэ, дунда зэргын, тон ехэнүүд шудхалгануудые хэхэ томо гэгшын комплексно-механизированна предприяти болохо юм. Тэрэнэй гаргаһан продукци машина бүтээлгын заводуудта эльгээгдэхэ байна.

***

Минск городой завод «Беларусь» гэжэ дүшэн таба мянга шахуу универсальна тракторнуудые энэ жэлдэ гаргаба. Ерэхэ жэлдэ энээнһээ 12 мянгаар олон иимэ тракторнуудые гаргаха юм.

***

Электронно регуляторнууд болон түхеэрэлгэнүүдһээ бүридэһэн ууралай турбинануудые хүдэлгэдэг орёо оньһон автоматическа системэ Киевэй № 2 ТЭЦ-дэ табигдаба. Тэрэниие хэрэглэдэг болоходоо турбоагрегадуудые найдамтайгаар хүдэлгэхэһөө гадна, түлишэ ехээр алмадаг болохо юм.

***

Энэ жэлдэ «Львовсельмаш» заводой конвейерһээ «ГАН-8» гэжэ гербицидно-аммиачна 3 мянга гаран машинанууд гаргагдаһан байна. Тэдэ машинануудаар буртаг үбһэ ногоотой тэмсэл хэдэг, хүрьһэндэ үтэгжүүлгэнүүдые оруулдаг юм.

КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи БЮРОДО, РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ БОЛОН РСФСР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи Бюрогой, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй партийно-гүрэнэй хиналтын комитет байгуулха тухай

КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи Бюро, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум болон РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтообо:

КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи Бюрогой болон РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй партийно-гүрэнэй хиналтын комитет байгуулха.

КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи Бюро | **РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум** | **РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет**

Н. С. Хрущев Польшын Арадай Республикын сэрэгэй делегацитай уулзалга хэбэ

КПСС-эй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев декабриин 17-до Кремльдэ Национальна оборонын министр, генерал Брони Мариан Спыхальский гэгшын толгойлһон Польшын Арадай Республикын сэрэгэй делегацитай уулзалга хэбэ. Советскэ Союзта байдаг ПНР-эй элшэн сайд, ПНР-эй уһан сэрэгэй, агаарай сэрэгэй СССР-тэхи атташе, бригадын генерал Ян Выдэрковский тэрэ делегацитай суг ябаба.

Н. С. Хрущев болон Польшын сэрэгэй делегациин гэшүүдэй хоорондо болоһон хөөрэлдөөн хани халуун оршон байдалда үнгэрбэ.

СССР-эй оборонын министр Советскэ Союзай Маршал Р. Я. Малиновский, авиациин генерал-полковник Н. П. Дагаев гэгшэд энэ хөөрэлдөөндэ хабаадалсаба.

(ТАСС).

ОЛОН ТЭЭШЭЭ АРБАГАЙДААД...

Аймаг доторхи бүхы барилгануудай ехэнхи хубинь колхозууд хоорондын барилгын нэгэдэлэй (түрүүлэгшэнь Гладышев), «Бурятцелинстрой» трестын 4-дэхи СМУ-гай (хүтэлбэрилэгшэнь Сметанников) хүсөөр хэгдэдэг. Гадна ажахы бүхэндэ барилгашадай өөһэдынь бригаданууд бии. Гэтэр үйлэдбэриин болон культурна ажаһуудалай барилга Мухар-Шэбэрэй аймагта мүнөөдэрэй эрилтэдэ дүүрэн харюусажа шаданагүй гэжэ сэхэ хэлэлтэй. Нэрлэгдэһэн хоёр организацинууд мүнөө жэлдэ 117 шэнэ объектнүүдые ашаглалгада үгэхэ түсэбтэй аад, арба һарын туршада арайхан гэжэ гуша хүрэхэгүйень актаар тушааһан нэрэтэй. Ашаглалгада үгтэһэн барилгадань дутуу дунданууд дүүрэн. Жэшээнь, 1962 оной эхеэр ашаглалгада үгтэһэн аймагай түбтэхи 11 жэлэй һургуулиин байшанда капитальна заһабарилга хэрэгтэй болонхой. Тиихэдэ колхозууд хоорондын барилгын нэгэдэлэй хүсөөр баригдаһан Шэнэ Загандахи тосхоной фельдшерскэ пунктые уураараар дулаасуулдаг хоолойнь эбдэрээд хүршөө. Мүн «Путь Ленина» колхоздо баригдаһан клубта, «Победа» артельдэхи амбулаторидо жэжэ божо дутагдалнууд олон.

Культурна ажаһуудалай барилга тушаа тогтое. Гурбан жэлэй соёлой добтолгын һүүлээр энэ хүдэлмэри һуларшоо. Хараалагдаһан түсэбэй ёһоор, энэ жэлдэ соёлой зургаан гуламта, үхибүүдэй дүрбэн ясли, хэдэн һургуули, эмнэлгын эмхи зургаанууд ашаглалгада үгтэхэ юм. Теэд эдэнэйнь алинииншье булта дүүрээгүй байһаар. Жэшээнь, аймагай Культурын байшангай торхоншье 4—5 жэл соо бодожо дүүрээдүй. Энэ барилга СМУ-4 хэхэ договортой юм. Энээнһээ урда тээнь бариха гэхэдэ, мүнгэн үгы гээд хоёрой хоорондо орхигдошонхой. Хара-Шэбэр, Мухар-Шэбэр, Алташын адаг, Хонхолын һургуулинуудай һурагшад хоёр халаанда һурана. Үбшэнтэндэ бодото туһаламжа хүргэжэ шадахаар һайн түхеэрэлгэтэй, байратай эмнэлгын нэгэшье эмхи зургаан колхоз, совхозуудта байхагүй. Ушар иимэһээ байра дээрэнь аргалхаар үбшэнтэниие, бултыень аймагай түб эльгээдэг журамтай. Нигэжэ өөдэгүй юумэнэй түлөө холын малшад, таряашад хэдэн үдэрөө харгыдаа, больницада ээлжээндэ гээнэ.

Үбэлэй янгинама хүйтэн өөрынгөө эрхые эзэлжэ ороо. Үдэшэ, үглөөнэй хуа тооһон жабар Түгэнын талые уруудана, үгсэнэ. Харин зарим ажахынуудта ниитын малай үбэлжэхэ байра байдал хүсэд бэлдэгдээгүй байһаар. Энэ талаар «Эрдэм» совхоздо бүришье муу. Тус ажахын һууринууд Шэнэһэтэдэ үхэрэй, Мухар-Шэбэртэ хониной, Бэрээндэ гахайн, Хүсөөтэдэ тугалай байранууд мүнөө болотор ашаглалгада үгтөөгүй байһаар. Договорой ёһоор эдэ барилгануудые СМУ-гай хүдэлмэришэд бариха нэрэтэй. Колхозууд хоорондын барилгын нэгэдэлэй хүсөөр баригдаха «Забайкалец» колхозой гахайн фермэ мүн лэ дууһаадүй. Иимэнүүд жэшээнүүдые аймагай ажахынуудта тоолохо болоо һаа, барагдахагүй.

Үйлэдбэриин болон культурна ажаһуудалай барилга эрхилгэдэхи гол шалтагаануудынь манай һанаашаар иимэ байна. Нэгэдэхеэр, КПСС-эй райком энэ асуудалые гүнзэгыгөөр шудалаагүй. Тэрэнэй дүүргэлтые хинан шалгажа байгаагүй. Хоёрдохёор, барилга эрхилхэ үүргэтэй нэрлэгдэһэн хоёр организацинууд бүхы хүсэеэ зүбөөр, аша үрэтэйгөөр хэрэглэжэ шаданагүй. Нэгэ доро хэдэн объектнүүдые эхилээд бүхы хүсэ зөөри, материальна частияа олон газар хубаарилна. Тиигээд алинииншье саг соогоо дууһанагүй, ашаглалгада үгтэнэгүй. Гурбадахяар, оронoй түрүү барилгашадай хэрэглэдэг комплексно барилгын дүй дүршэл ажал үйлэдбэридөө хэрэглэнэгүй. Хүдэлмэришэдэй дунда ниитэ политическэ эмхидхэлэй хүдэлмэри һула. Социалис уялга миин сааръһан дээрэ нэрлэгдэнэ. Мүн колхоз, совхозуудай зүгһөө барилгашадта бодото туһаламжа хүргэгдэнэгүй. Столово, хамтын байра, барилгын материалаар хүсэд ханганагүй.

Нүгөө талаһаань юуб гэхэдэ, нүхэд Сметанников, Гладышев гэгшэд ямаршье харюусалгагүйгөөр дааһан ажалдаа хандана. Гол түлэб эдэ дутагдалнуудһаа уламжалан, барилга аймаг дотор унжагайрна.

Аймаг доторхи барилга һайжаруулха саг ерээ.

Б. Жамбалов,
манай корр.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэри шангадуулаад байхада...

Һүүлэй үедэ манай совхозой, отделенинүүдэй партийна организацинууд ажалшадай дунда ябуулагдажа байгаа ниитэ-политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ анхаралаа ехээр хандуулдаг болонхой. Отделени, фермэ, гүүртэ, отара дээгүүр культбаза, улаан булангууд олоор түхеэрэгдэжэ, гоё һайханаар шэмэглэгдэнхэй. Малшадай, механизаторнуудай болон бэшэшье хүдэлмэришэдэй дунда агитаторнууд ходо уншалга, хөөрэлдөө үнгэргэжэ, лекци, элидхэл уншажа байдаг.

Илангаяа мүнөө партиингаа Центральна Комитедэй ноябриин Пленумэй материалнуудай удхые хүн бүхэндэ ойлгуулхын түлөө ехэхэн юумэ хэгдэжэ байна. Энэ хэрэгтэ ниитэ-политическэ хүдэлмэриин бүхы онол органуудые үргэнөөр хэрэглэнэбди. Пленумэй материалнуудые ойлгуулха талаар ябуулжа байгаа хүдэлмэридэмнай совхозоймнай радиоузел ехэ нүлөө үзүүлнэ.

Энэ жэлэй эхинһээ манда радиожурнал гарадаг болонхой. Мүнөө 60 гаран номер гараад байна. Журнал бүхэн 7—9 хуудаһатай юм. Хуудаһан бүхэндэнь тусхай материалнууд үгтэдэг. Жэшээлхэдэ, нэгэдэхи, хоёрдохи хуудаһануудтань КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй материалнууд тухай хөөрөөн, Пленумэй табиһан зорилгонуудые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула совхоз соомнай юун хэгдэжэ байһан тухай мэдээнүүд үгтэдэг болонхой. Бэшэ хуудаһануудтань түрүү дүй дуршэлөөр, уласхоорондын байдалаар, үхибүүдые хүмүүжүүлхэ асуудалаар һонирхолтой материалнууд дамжуулагдадаг.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ нютагай радиоузел хэрэглэхэ гээшэ угаа ехэ туһатай байһанаа харуулжа байна. Юуб гэхэдэ, агитаторай хөөрэлдөө, лекци, элидхэл үнгэргэхэдэ, 20—30 хүнһөө олон хүн байдаггүй хаям. Харин радиоузелаймнай дамжуулгые хэдэн зуугаад хүн шагнана гээшэ. Энээнһээ урда совхозоймнай 540 үрхэтэ айл радиотой байгаа юм. Радиожурнал бии болгоһоноймнай һүүлээр, тэрэниие шагнаха хүсэлэнтэйгөөр үшөө 60 гаран айл радио оруулба.

Ажалшадай дунда социалис мүрысөө зүбөөр эмхидхэхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри хэгдэһэн байха. Фермэ, гүүртэнүүдээр мүрысөөнэй дүнгүүд — үдэртөө, совхоз соо—һара бүхэндэ гаргагдадаг. Мүрысөөнэй дүнгөөр тусхай хуудаһанууд, бюллетеньүүд гаргагдадаг, түрүүшүүл али болохоор урмашуулагдана. Һара, кварталай дүнгүүдээр һаалишадай, хонишодой, гахайшадай суглаанууд тус тустаа үнгэргэгдэдэг болонхой.

Совхозой, отделенинүүдэй партийна организацинуудай ябуулдаг ниитэ-политическэ хүдэлмэриин үрэ дүн мүнөө эли тодоор харагдажа байна. Совхознай гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө аяар октябриин 18-да дүүргэөд, мүнөө түсэбһөө гадуур тушаажа байна. Түсэбэй ёһоор 13 мянган центнер һүн тушаагдаха байгаа юм. Декабриин 1-дэ 14240 центнер гэхэ гү, али түсэбһөө гадуур 1290 центнер худалдагданхай. Һү һаалга нёдондоной-хиһоо 42 процентээр дээшэлээ. Партиингаа Центральна Комитедэй ноябриин Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон совхозоймнай һаалишад, жэлэй дүүрэтэр 2500 центнерһээ бага бэшэ һү түсэбһөө гадуур гүрэндөө худалдахабди гэһэн уялга абаа юм. Тэрэ уялгаяа хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэдэнэр эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэжэ байнад.

Һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Мария Гаськова түрүүлжэ ябана. Энэ жэлэй 11 һарын туршада нүхэр Гаськова даалгагдаһан нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө 1618 литр гэхэ гү, али бүхы дээрээ 33209 литр һү һаажа тушаагаа. Коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Валентина Чиркова, һаалишад Галина Саган, Мария Бубеева, Татьяна Лебедева, Галина Телятникова болон бусад жэлэй эхинһээ тус тустаа 30-аад гара мянган литр һү һаажа абанхай. Совхозоймнай 86 һаалишадай 36-ниинь жэлэйнгээ түсэб үни дүүргэөд, түсэбһөө гадуур һү һаажа, гүрэндөө тушаажа байна.

Совхознай һаалиин 7 фермэтэй юм. Социалис мүрысөөндэ Афанасий Васильевич Елшинэй хүтэлбэрилдэг коммунис ажалай коллективэй хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн гурбадахи фермэ түрүүлжэ ябана. Тус фермэ һү һаалгаяа нёдондонойхиһоо 81 процентээр дээшэлүүлжэ, тэрэниие гүрэндэ худалдаха түсэбөө 127 процент дүүргээ. Гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө болзорһоонь урид коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Будуунай (фермые даагша Николай Павлович Кожевин) мүн № 1, № 4, № 5 фермэнүүд дүүргэөд, мүнөө түсэбһөө гадуур тушаажа байнад.

Гүрэндэ үндэгэ худалдаха түсэб 107 процент дүүргэгдэнхэй. Үндэгэ абалга нёдондонойхиһоо 223 процентээр нэмээ. Энэ амжалта туйлалгада коммунис ажалай ударник, РСФСР-эй социалис мүрысөөнэй отличник Мария Георгиевна Зверковагай үүргэ тон ехэ. Тэрэ өөрынгөө туһалагша Таисия Иосиповна Колмаковатай 78 мянган үндэгэ абаха түсэбтэй байгаад, 135800 үндэгэ абажа, 127 мянгыень худалдаа. Түсэбэй ёһоор 57 мянгые худалдаха байгаа юм. Нэгэ тахяһаа 98 үндэгэн абтаа.

Мяха худалдаха түсэб үшөө дүүргэгдээгүй. Энэ жэл 5800 центнер худалдаха түсэбтэйбди. Мүнөө 4359 центнер гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 601 центнер ехээр худалдагдаад байна. Жэлэй дүүрэтэр гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө заабол дүүргэхэбди.

Мүнөө малай үбэлжэлгэ, түл абалга эмхитэйгээр үнгэргэхын, хабарай тарилгада һайнаар бэлэдхэхын тула шухала хэмжээнүүд абтажа байнхай. Тиихэдэ тусхай мяханай, һүнэй болон бусад фермэнүүдые бии болгохо тухай бэлэдхэл хэгдэжэ эхилэгдэбэ. Энэ хадаа фермэнүүдые томодхохо, тэндэхи хүндэ хүшэр хүдэлмэри оньһожоруулха, продукци гарза багатайгаар абаха үргэн харгы нээжэ үгэхэ гээшэ.

Манай хүдэлмэришэд мүнөө тон ехэ оролдосотойгоор трактор, машинануудые шудалжа эхилэнхэй. Механизаторнуудай һургуулида трактористнуудай, комбайнернуудай, шофёрнуудай гурбан группа бии болгогдоо. Тэндэ зуугаад хүн һурана.

Партиингаа Центральна Комитедэй ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, манай совхозой хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд, алба хаагшад шэнэ амжалтануудые туйлахын түлөө тэмсэжэ байнад.

А. Поздняков,
Баргажанай совхозой парткомой секретарь.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо

БАРИЛГАШАДАЙ ҮҮСХЭЛЭЭР

Энэ жэлдэ колхозой барилгашад урда урдынхиһаа оролдолго үүсхэлтэйгээр ажаллабад. Хамтын малай байрануудһаа гадна, дархашуулай уран гараар дүрбэн булын байха шэнэ байшан колхозой түбтэ һаяхан бодхоогдобо.

Гадна дархашуул Тохойн комсомол-залуушуулай фермын һаалишадта амяарлаһан улаан булантай уужам һаруул хамтын байра бэлэглэжэ, малшадһаа һайхан сэдьхэлэй магтаалда хүртөө.

Нютагай үндэр наһатан Цыретон Найданов, Аюша Ванданов түрүүтэй хамта 16 пенсионернүүд үзэсхэлэн гоё газар—Агсуургын аршаан дээрэ түрэл колхоздоо амаралтын гэр барижа үгөө.

Мүнөө колхозой барилгашад КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй сэсэн шиидхэбэринүүдтэй танилсажа, улам зоримгойгоор ажаллана. Тиигэжэ ерэхэ жэлдэ колхозой барилгашад түрэл һургуулидаа 16 класстай һургуулиин шулуун байшан барихаар хараална.

АЖАЛЛАЖА БАЙГААД...

Партиингаа ЦК-гай ноябриин Пленумэй түүхэтэ удха шанартай материалнуудые колхозой залуушуул гүнзэгыгөөр шудална. Илангаяа хүдөө ажахын саашанхи хүгжэлтэ тушаа Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэл хүн бүхэниие улам зориглуулна.

Колхозой залуушуул ажаллажа байгаад Улаан-Үдын хүдөө ажахын техникумдэ һураха гэжэ шиидэбэд. Бургаастайн (3-дахи бригада) механизаторнууд Сергей Цыбанов, Баяр Сосоров, Сергей Бадужинов болон бусад техник-механик болохо хүсэлтэй. Гадна тугалшад, һаалишад, хонишод хамта 20-ёод залуушуул зоотехник, ветеринарай мэргэжэлдэ һурахаар шалгалтада бэлдэжэ байнхай.

МЕХАНИЗАТОРНУУДАЙ ҺУРАЛСАЛ ЭМХИТЭЙГЭЭР ҮНГЭРГЭГДЭНЭ

Манай колхоз трактор, комбайнуудаар баян юм. Харин бии байгаа оньһото техникээ зүбөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр дүүрэн хэрэглэхэ мэргэжэлтэдэй дутамаг дээрэһээ хабарай тарилга, ургаса хураалга унжагайрдаг, һаад хохидолдо ородог һэн.

Иимэ байдалые зайсуулхын тулада механизаторнуудай мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ зорилго габигдана. Мүнөө колхоздомнай бүхыдөө 60-аад хүн долоон хоног соо хоёр дахин сугларжа, 8 заняти үнгэргэдэг. Механизаторай һуралсалда ороһон хүнүүд нэгэшье үдэр хэшээлһээ гээгдэнгүй, оролдосотой һайнаар һуранад.

ЖОЛООШОД ОЛОШОРХО

Һаяар колхоздо автомашинын жолоошодой курса нээгдэхэнь. Тус курсада хори гаран хүнүүд һуралсаха юм.

Тохойн УМСХ-гэй дүй дүршэлтэй багшанар болон колхозой механигууд курсада хабаадагшадые һургаха байна.

В. Будажапов.
Сэлэнгэ.

Энэ жэлдэ Тарбагатайн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо буруу, хашараг түлжү… шахан таргалуулха хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдэө. Жэшээнь, колхозой 3-дахи гүүртэдэ ахал… малшан, коммунист В. А. Кушнарев өөрынгөө туһалагша Г. Андреев, М. Иванов гэгш… даажа абаһан 156 үхэрнүүдээ шадамар бэрхээр харууһалжа, эдеэлүүлжэ, тус бүриин шэ… рые сүүдхэдэ 1007 граммаар нэмээнэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) В. Кушнарев, Г. Андреев.
З. ВЕСНИНАГАЙ фото

ЭТИГЭЛЭЙ АША—ХАРЮУДА

ОЧЕРК

— Дугарай Жамсада нарай тугалнуудые найдаха гэжэ гү?

— Шумууһан бэрхэнь бэрхэл юумэ аабза. Теэд охитой харые «ойлгомторгүй» балгажархибал, олигоо алдашадаг хүн бэшэ аал?

— Найдаад үзэел даа. Нэгэтэл тэрэ тиигээ, иигээ һэн гэжэ, өө мөөснь оложо ядахаар, өөрынь дурлаһан юумэндэ хүдэлгэел. Сэхынь хэлсэхэ болоо һаа, Хэрдэндын бүһэтэйшүүл соо Дугаровһаа дутахагүй улаан зээрдэ болошодог нүхэдүүд байжа магадгүй. Жамсамнай хэнһээшье нэшхэлтэй, сэхэ...

Иигэжэ Нарһатын совхозой парткомой секретарь дүрбэдэхи фермын эрхилэгшэ хоёрой нёдондо намар арсалдан таталжа байһаные мүнөө нүхэр Дугаров Жамса Дугаровичай түргөөр тугал түлжүүлдэг гэжэ республика соогоо суурхадаг болоод байхада, ээлүүдгүй һанаанда орохо юм.

**

ХОРИИН Соёлой байшан соо хүн зон хүлгөөтэй. Хэндэ Тэлэмбэһээ, Хүрбэ Хахирһаа, Чисаана Худанһаа, Ашанга Анааһаа нютагай үйлэдбэриин управлениин харьяата совхозуудай, Эгэтэ Үльдэргын колхозуудай түлөөлэгшэд ээлжээтэ зүблөөндөө сугларһан, байгаа. Холо, дүтэһөө ерэһэн этигэмжэтэдэй «баян ургаса...», «тарган намар...», «саһан нимгэн...» гэхэ зэргээр үгэ андалдан, олонхидоо нюур танилсахашьегүй һаа дадалсажа, хүхюу согтойгоор хөөрэлдэһөөр байтар хонхо жэнгирбэ. Жамса Дугарович Дугаров өөрынгөө һурагай хүнтэй һаял «халажа» байтараа, зуг татан эрьежэ, «юрэдөө өөһэдынхидтөө дүтэ һууха юм байна. Ягаашье олон зон гээшэб? Эдэнэй урда гаража, хүнэй ойлгохо юумэ хэлэжэ шадаха хүн ·гүбдаа» гээд, бодолгото болоһоор ябатараа, дүтэ тудаһан һандалида һуушаба.

Зүблөөншье эхилбэ. Хориин нютагай үйлэдбэриин управлениин ахалагша зоотехник малай тэжээл химгадан буйлуулжа, аша ехэтэйгээр гаргашалха гэһэн элидхэлээ торон тогтонгүй уншаад лэ дуүнажархиба. Удаадахи элидхэлшэ трибунада гараба. Мүнөөхи Яруунаһаа ерэһэн тугалшан наймнай зосоо хүлгүүтэйл хэбэртэй, хирэ хирэ болоод лэ һууряа заһан хүдэлнэ. Барьягар гарайнгаа булсуутаһан хургануудаар хяргаһан үһэтэй мүнсэн толгойгоо үлэ мэдэг һабардаадшье абана.

Хэн мэдэбэ, энэ нүхэрнай социализмын жаргалта сагта дуран соогоо эрдэм олоһон тугаархи зоотехник шэнги һургуулитай болоогүйдөө, ном һудар үзэхэ эдир дундаа эсэгынгээ үмсын ажал хэлсэжэ, энэ тэрын үбһэ сабшалсайзар, үнэтэ сагаа бараһанаа һанаад, гажарантаашье юумэ аалам? Үгышье һаа, хорёод наһатайдаа колхозник болоожо, одоошье олоной зэргэдэ ябалсан долонгиртоһоноо, хамтын ажалай хабада залуугай шадал мэдүүлэн хүдэлһэнөө, дайнай эхилхэдэ сэрэгэй татабаряар Шэтын, Прокопьевскын шулуу нүүрһэнэй уурхайда ажаллажа, хүдэлмэришэдэй дунда хүмүүжэһэнээ, тиихэдэ орой аханарайнгаа ашаар тулмаашатай болоһоноо, 1946 ондо Коммунис партиин гэшүүндэ ороһоной түр зуура домоглон урмашажа һуугаа аалам...

**

НЮРГААР үндэршэг, нарин, хёрмод гэһэн шарайтай Жамса Дугаровичай трибунада гараад байхада, зүүн нюдэнэйнь бишыхан сагаан хорго бүри элеэр сайбалзана гү гэжэ обёорхоор байба.

— Юрэдөө битнай докладшан бэшэ хүм. Ажалайнгаа тухай дуугарха һэн хойноо хэлэжэ үзэһүү, зүгтөө үндэһэн хэлэн дээрээ,—гэжэ Жамса Дугарович зоной урда үнэн гарашоод байхадаа, аажам зохидоор үгэсэ эхилбэ.

Хөөрөөгөө эмхи эмхеэрнь һубажал оробо. Түргөөр түлжүүлхэ гэһэн тугалайнгаа гүрөөдүй байхаһаань хойшо һанаагаа зобожо, нарайһаань абаад бойногтой буруу болоторнь хайшан гэжэ харууһалдагаа, тэжээл хоолынь буйлуулжа, хэмшүүлэн эдюулдэгээ тодо һонороор хөөрэбэ. 6 һара соо тэжээһэн тугал бүхэниинь жииртээ 170—180 килограмм татадаг, үдэр бүри шэгнүүрээ 800—900 граммаар нэмээдэг гээшэнь ёһотойл оролдоһоной хүсөөр туйлагдадаг юм байна гэжэ хүн бүхэн этигэһэн байха.

Энэ оной арба һарын туршада Жамса Дугарович өөрынгөө туһалагшад Цыбжит Содбоева, Цыжип Ванчикова гэгшэдтэй хамта 144 тугал түлжүүлжэ, үдэр бүри центнерһээ үлүү мяха «ургуулдаг» байгаа. Бүдүүгээрнь хэлэхэ болоо һаа, хаража байһан һүрэгынь сүүдхэ бүхэндэ нэгэ тугал түрэсэ үгэнэ бшуу. Центнер мяханай (амидын шэгнүүрээр) өөрынь сэн 36 түхэриг болоно, хараалагдаһанһаа 20 түхэригөөр хямдарһан байна.

**

НАМАР Хориин зүблөөн дээрэ Жамса Дугаровичтай танилсаһан аад, һаяшаг ажал дээрэнь уулзабаб.

— Эһээһэн талханай, шанаһан ээзгэйн хоишуу үнэр хаанаһаатнай ихэдээ хангалтана гээшэб?—гэжэ тугалайн баазын үүдэ татан сасуугаа, асуултай болоо һэн.

— Миниитнай үнөөхи өөрынхеэрээ буйлуулаа болоһон кисельһээ гээб даа,—гээд Жамса абга байдалыень харахаяа ерэһэндэм баясаһан тухайдаа үгэлэн, бэеэ магтуулхаһаа дайганан, өөрым һархайлган татаба. Тиигэбэшье хоишуу амтата кисель хайшан гэжэ тугалнуудтаа бэлэдэдэг тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ, харуулжа үгөө. Нүхэр Дугаровай кисель буйлуулдаг арга гурим (рецепт) дурдабал, үлүү шашалга болохогүй хаш.

Машинадаһан хүхэ һү 40—60 градус хүрэтэр халаагаад, 8—10 час соо халуун пеэшэн дээрэ байлгана. Агшууриһан ээдэмэгыень бутаруулжа, 10 литр шара шүүһэндэ 2 килограмм обёосой гү, али ешмээнэй бутаргаһан гурилтай (комбикормо таарахагүй) худхажа эдьхээд, 10 литр хүхэ һүөөр шэнгэрүүлһэнэй удаа үшөө 4-5 часай туршада дулаан газарта байлгажа, дахинаа эһээнэ. Тииһэнэй һүүлээрнь кисель бэлэн болодог. Нэгэшье литр хүхэ һү холисогүйгөөр тугалда уулгадаггүй, харин кисель болгожо, буйлуулжа эдюулдэг тулдаа, нүхэр Дугаров «шэдитэ» тугалшан болоо гэхэдэ эндүүгүй.

Һүни орой, үглөөгүүр эртэ пеэшэнээ залираангүй удхалжа, хэды ехэ һү, үһа зөөжэ, һэбэлжэ, нилээд хүдэлдэг хадаа гэжэ һанаһаар тугалайн һэрүүхэн байрада оробоб. Тобхор сагаахан клеткэнүүд дотор зузаан һолоомо дэбдихэртээ дулаасажа дүүрэһан нарай түлнүүдые, саагуурь, ханын захаар һубариһан хоёр да… поолтой уужам таһалг… соо томорюун тугалн… зариман эдеэлжэ, зарим… дынь бэеэ долёолсон, таа… дажа байхыень харах… ээзниинь бүхэриг бэрхэ, … нягта хүн ха гэжэ бүрил… этигээ һэм. Тугалнуудаа… райлха, хэмын алданги… бэр агаарта гаргахаһаа… лээд, тэдэнээ шадал т… гээрнь, шалаа хомхойг… илгаруулан танижа, ама… дань олгожо, һү, кисе… оостойхоноор эдюулхэ х…

— Жамса Дугаровичай… бүхэндэ хэжэ байһан ажа… адаглахада, бүтээмгэй… гээшэнь! Таби гаража… һан энэ хүнэй түргэн шум… наар, бушуу солбоноор… хэлхэ, хүдэлхэнь—хорё… һанай хүбүүдэй атаарх…

**

МАЛШАДАЙ гор… гүүлжэ эхин сагтаа… хуулһан Хэрдэндэ һуу… адлихан ута модон гэрн… нэгэ үрөөлдэ Дугаровтан… даг. Гэр соонь бүхы юу… гэд, арюун сэбэр.

— Эдэ басагад—мана… нэр гээшэ. Хүрьгэмнай… шан юм, мүнөө холын б… ри—Түрхэлдэ ошонхой… гээд басагамнай үхибүү… манайдаа абяа бараа… Хүгшэмни 20 гаран жэлэ… лишанаар хүдэлһэн. һ… бэень үлбэртэһэн аад,… гэртээ байна, тугалай… болоходо, намдаа хам… ха һанаатайгша,—гээд… ээзэн бүлэтээ танилсуул…

Сэпэлмаа хүгшэниинь… ной янзын, налагай… хүн. Сай аягалжа, хүн… тухаа таһарха зуураа,… барайһанаа хөөрэнэ.

— Гансаһаа газар д… гэдэгтэл, басагамнай ол… гэдтэй боложо байнха… дэньшье зээнэртээ т… мээхэйбди. Теэд энэ ү… хүүгэдээ үлүүсэ эрхэлү… хинэш гэгшэб. Үдэр эд… нэгэ бага хэбтэжэ амар… жэ һанахада, тиигэхэгү… бүүдэй зоргоор болож… гөө таһарагша. Угайдха… гэдэнэйнь эгэшэ, таба… ябаһан Хандажап зэ… даа бүришье һаа… эрьешэнхэй юм. Үбгэн… өөрөө залхуугүй, тугала… ра гэр хоёройнгоо хо… ошохо, ерэхэ бүридөө… шаргаар тэрэ үхиеэ шэрэ…

Тиигэжэ хөөрэлдэһэ… тарнай, Жамса Дуга… үдынгөө хоолой һүүлэ… рээшье зали абажа ам… даа гэжэ һанахаар зөөл… һуутараа, хүдэлмэридэ… жэ ябаһан халаатдаа,… леэр зандаа толгойго… хүргэн сасуу хурхирш… Ажаллахадаашье, ама… шье дэмы тала руу с… шөөдэггүйнь энэ зэргэ… нагдаа һэн.

**

Жамса Дугарович… тэмдэглэлээ түгэсхэхэ… байтарнь, партиин Бур… обкомой һаяын пленумэ… та тугалшан үряалаар… гэһэн зэрэб дуулаад, өө… зорюуталжа уулзабаб. Х… най танил маанадай түр… һонин болгожо хэлсэ… рэлдэһэн, асуулсаһан… мнай — ЦК-гай… Пленум һааб даа... … риин шэнжэ баримтала… тийна хүтэлбэрилхы… дые тогтоохо тушаа юу… һананабта гэжэ асуу… «Ёһотойл зүб шиидхэ… гэжэ Жамса Дугаров… байса тайлбарилан хар… һэн.

Ц. ДУГАР…

СОЦИАЛИС оронуудаар

ЧЕХОСЛОВАКИИН НАУКАНУУДАЙ АКАДЕМИИН 10 ЖЭЛЭЙ ОЙ

Чехословакиин Наукануудай академи байгуулагдаһаар 10 жэл гүйсэбэ. Энэнь үнгэрһэн богонихон хугасаа соо Чехословакиин эрдэм-шэнжэлэлгын томо гэгшын түб боложо шадаа. Мүнөө тус академи орон дотороо наукын али олон һалбаринуудтахи шэнжэлэлгын ажалые үргэн хэмжээгээр эмхидхэхэ, холбон хүтэлбэрилхэ хэрэгые бодотоор бэелүүлдэг болонхой. Наукые али болохоор хүгжөөхэ, оронойнгоо ниитын болон экономическа ажабайдалай гол асуудалнуудые шиидхэбэрилэн бэелүүлхэ хэрэгые академи өөрынгөө үндэһэн зорилго гэжэ тоолодог байна.

— Манай академи, тэрэнэй ажалшад элшын хүсые һайнаар ашаглаха, шэнэ хүсэнүүдые шэнжэлэн олохо, металл болон бусад материалнуудай шанарые дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриие оньһожоруулха арга боломжонуудые олохо, математикын, кибирнетикын, электроникын болон радиотехникын эрдэмые хүгжөөхэ, хэмэл шэрхэг болон пластмассын бии байгаа зүйлнүүдые улам һайжаруулха талаар ажаллаха, бэетэ бодосой ниилэлые шэнжэлхэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань хүгжөөхэ, ниитын болон илангаяа экономическа эрдэмые хүгжөөхэ талаар мүнөө ажаллажашье, ерээдүйдэ ажаллахашье байна,—гэжэ Чехословакиин Наукануудай академиин президент академик Фр. Шорм мэдүүлнэ.

Чехословакиин Наукануудай академи яһала һайн материальна баазатай юм. Тэрэнэй мэдэлдэ—116 эрдэм-шэнжэлэлгын институт болон лабораторинууд бии. Тэндэнь академиин 60 бодото гэшүүн, 112 корреспондент болон олон тоото бусад эрдэмтэд ажалладаг байна.

Академиин 75 гэшүүндэ Клемент Готвальдын Гүрэнэй шан олгоһон ябадал эрдэм наукые хүгжөөлгэдэ, Чехословакида социализм байгуулгада тус академиин ехэ габьяатай байһыень гэршэлнэ. Мүн Чехословакиин олон эрдэмтэд гадаадын шагналда хүртэһэн байха юм. Чехословакиин Наукануудай академиин полярографическа институдай директор академик Я. Гейровский 1959 ондо Нобелевско шагналай лауреадай нэрэ зэргэдэ хүртэлсэһэн байна.

Чехословакиин Наукануудай академи бусад оронуудай, илангаяа социалис оронуудай Наукануудай академинүүдтэй хамтаран ажаллана. Тэрэнэй эрдэмтэд социалис оронуудай эрдэмтэдтэй хамтаран 224 зүйлэй эрдэм ухаанай асуудалнуудаар ажаллажа байна. Тус академиин библиотекэнь 57 оронуудай 1000 гаран институдтай ном хэблэлээ андалдан абалсадаг. Академинь өөрын хэблэлэй үйлэдбэритэй, 1400 гаран номуудые 4,5 млн. үлүү тиражтайгаар хэблэн гаргаһан байна. Мүн Чехословакиин академи 93 түрэлэй эрдэм ухаанай журнал хэблэн гаргана.

Татьяна Мартынова
(ТАСС).

**

Румыниин һонинууд

(ТАСС-ай Бухарестдэхи корреспондент Федор Жариков мэдээсэнэ).

ШЭНЭ ТҮХЕЭРЭЛГЭ

Клужда эдеэ хоолой зүйлнүүдые хүргэхэ шэнэ түхеэрэлгэ ашаглалгада үгтэбэ. Энэ холодильник дотор 3000 тонно эдеэ хоолой элдэб зүйлнүүдые хүйтэөр хадагалжа болохо юм. Тэрээнһээ гадна, тэндэнь үдэр бүри 45—50 тонно жэмэс, овощ болон мяха хүргэн хүлдөөхэ тусхай таһаг бии. Эдэ түхеэрэлгэнүүд үндэр бүтээсэтэй, хүргэн хадагалжа байгаа продуктнуудынь эрхим һайн шанартай байдаг.

ОРОД ХЭЛЭ ШУДАЛАГШАДТА ТУҺАЛАМЖА

Румыниин түб радио 1962 оной ноябриин 15-һаа эхилэн ород, француз болон англи хэлэнэй хэшээл үдэр бүри дамжуулдаг болобо. Ород хэлэнэйнь хэшээлнүүд хоёр янзаар ябуулагдана: нэгэнь —һая һуража эхилэгшэдтэ, нүгөөдэнь—ород хэлэ бага зэргэ мэдэгшэдтэ зориулагдана. Мүн һаяхан хэблэгдэн гараһан «Ород хэлэ өөһэдөө багшагүйгөөр шудалагты» гэһэн һуралсалай ном ород хэлэ шудалагшадта ехэ туһаламжа болохо байна.

ЭГЭЭН ТОМО

Окна Муретулуйдахи содото продуктнуудай заводые үргэдхэн, оньһожоруулжа дүүргэбэ. Мүнөө энэ завод Румыниин иимэ маягай заводуудай хамагайнь томо предприяти болобо. Энэнь жэлдээ 300.000 тонно содото продуктнуудые гаргадаг юм.

ҮШӨӨ НЭГЭ ҮЙЛДЭБЭРИ

Модо болбосоруулха промышленностиин үшөө нэгэ үйлэдбэри —модоной зомгооһон хабтагайнуудай фабрика Герладахи модо дархалалгын комбинадай дэргэдэ байгуулагдаба. Энэ фабрика гурбан дабхараар няажа хэһэн 18000 тонно жэжэхэн зомгооһон хабтагайнуудые жэл соо үйлэдбэрилэн гаргаха юм. Эдэ хабтагайнууд —урид хэрэггүй гэжэ шатаагдадаг байһан модоной жэжэ голодоһоор хэгдэнэ.

РУМЫНИИН АРАДАЙ РЕСПУБЛИКА. Бухарестэй хажуудахи Роше гэжэ гүрэнэй хүдөө ахахын малшад һүүлшын жэлнүүдтэ үедэ ехэ амжалта туйлаа. Тэдэнэй үхэр малайнгаа гол хүсэн болохо һаадаг, мяха эхээр абадаг болоо. Зураг дээрэ: Роше гэжэ гүрэнэй хүдөө ахахын малай фермэ. Аджерпресс ТАСС-ай фото.

ШЭНЭ ИНСТИТУДТА

жэлдэ Улаан-Үдэ городой һургуулинуудай бүлэдэ нэгэ шэнэ институт нэмэбэ. ...аа Зүүн-Сибириин техно...ска институт болоно. Тус ...т арадай ажахыда хүдэл...э эрдэмтэй мэргэжэлтэдые ...енер-барилгашадые, инже...нологуудые бэлэдхэн гар...рилготой. Саашадаа энэ ...дта үшөө хэдэн ондоо түмэргэжэлтэдые бэлэдхэдэг юм. Институт дүүргэжэ инженернүүд гансал республикада бэшэ, харин ...а нааша Алас-Дурна хү...аран ошожо, предприяти ...арилгануудта ажаллаха

1. ДАЛЯА УРГАҺАН «ДАЛЬБАРААНУУД»

...итут һаяхан нээгдэбэшье, технологическа болон ба... факультедүүд һүүлэй ...абан жэлэй туршада хэ...аад инженернүүдые бэлэд...ргажа, ажалай үргэн зам...һан байна.

... онһоо хойшо гансал ин...технологой диплом абажа ... зуугаад залуу мэргэжэл...н-Сибириин болон Алас...згэй фабрика, заводуудта ...жа байнхай. Тэдэнэй олон...оретическэ бэлэдхэл һайн...хидхэхы бэлиг шадабари...һан тула богони болзор ...од, комбинадуудай глазна ...итэд хүрэтэрөө урганхай. ...элхэдэ, Алла Безродных ...ическа факультедтэ һу... байхадаа, хододоо эрхим ... абадаг һэн. Мүн нии... хүдэлмэридэ эдэбхитэй...баадалсажа, студентнэрэй ...үндэтэй ябадаг бэлэй. Инс...үүргэжэ инженер болоһоор, ...зродных Свободный город...ко, тэндэхи мяханай ком... хүдэлжэ захалһан бай...нөө тэрэ нүхэр комбина...вна инженер болоод, бэр...аллажа байна.

...ссурийск городто ошоһон ... А. Баздрева заводой тех... ажаллана. Улаан-Үдын ...сервын комбинадай кон...заводой главна техноло... Макальский хүдэлжэ бай...хэдэ инженер В. Пак аяар ...орильск городто ошоод, хүдэлмэри хэжэ байнхай. инженер-барилгашан бо...лэдэн олон хүбүүд, баса...риин хүдэр томо барилга...үдэлнэ. Тэдэнии Братска Целиноградта, Сэлэнгын ...зно-картонно комбинадта ...усад томо барилгануудд ...ража болоно.

2. ШЭДИ ШАДАЛАА ЭЛИРҮҮЛНЭ

Коммунизмын үедэ ажа ябаха инженер хүн хадаа, нэн түрүүн шэнжэлэгшэ байха ушартай гэлсэдэг. Тэрэ хадаа научно-техническэ гүнзэгы мэдэрэлтэй, техническэ ямаршье «орёо байдалһаа» тогтон торонгүй зүб шиидхэбэри оложо гараха шэди шадабаритай, манай космонавтнуудтал адли, шуран бэрхэ хүнүүд байха болоно.

Залуу мэргэжэлтэдтэ иимэ шадабари олгожо үгэхэ гээшэ дээдэ һургуулиин гол зорилго байна. Иимэ шадабари олгохын тулада студентнэрые эрдэм-шэнжэлэлгын хүдэлмэридэ шударгыгаар хабаадуулха шухала.

Шэнэ институт энэ талаар багаханшье һаа, түрүүшынгээ алхам хэжэ байна. Мяханай промышленностьда хүдэлхэ инженернүүдые бэлэдхэхэ кафедра гол түлэб Улаан-Үдын комбинадта байгуулагдаһан юм. Кафедрые үйлэдбэридэ дүтэлүүлхэ гээшэ алишье талаһаа һайн байна. Энэмнай дээдэ һургуулиин үйлэдбэридэ дүтэлүүлхэ тухай шэнэ хуулиин бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байһые гэршэлһэн баримта болоно.

Комбинадта байгуулагдаһан кафедрада хамаг хэрэгсэлнүүдээр баян лаборатори бии юм. Тиимэһээ энэ отделенидэ һуралсадаг студентнэр гурбадахи курсһаа эхилээд, эрдэм-шэнжэлэлгын хүдэлмэридэ хабаадалсаха аргатай. Тэдэнэртэ тус бүридэнь гү, али бүлэг студентнэртэ ямар нэгэ тусгаар темэ үгтэдэг юм. Студентнэр шэлэжэ абаһан темэеэ хоёр жэлэй туршада гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ үзөөд, тэрээн тухайгаа реферат бэшэжэ хамгаалдаг байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ хэдэн олон шухала темэнүүдээр шэнжэлхы хүдэлмэри хэгдээ. Тэдэ темэнүүд дам саашадаа гүнзэгылэгдэн шэнжэлэгдэнэ. Энэ жэлдэ 5-дахи курсын студент Ульяна Родионовагай хэһэн научна хүдэлмэри эрхим сэгнэлтэдэ хүртэжэ, тусхай журналда толилогдохоор эльгээгдэхэ болоо. Залуу шэнжэлэгшэ доцент Балдаевай хүтэлбэреэр тон олон туршалга хэжэ, тоо, бүримтануудые абаад, тэдэнээ эблүүлэн согсолжо, тобшолол хээ.

Саашадаа студентнэрые шэнжэлхы хүдэлмэридэ бүри үргэнөөр хабаадуулха зорилго табигданхай. Мүнөө институдай барилгын факультедтэ шэнжэлэлгын хүдэлмэри үргэдхэхэ, энээндэ студентнэрые олоор хабаадуулха хэдэн хэмжээнүүд хараалагдажа байна.

3. СКБ — СТБ

Институдай хүдэлмэрилэгшэд партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые зүбшэн хэлсэхэ зуураа, эрдэм-шэнжэлэлгын хүдэлмэри бүри үргэнөөр, бүри гүнзэгыгөөр ябуулжа, үйлэдбэридэ бодото туһа хүргэхэ зорилго табина.

Илангаяа институдай барилгын факультедэй эрдэмтэд, студентнэр городой барилгын организацинуудта бодотоор туһалха аргатай. Тиимэһээ эрдэм-шэнжэлэлгын хүдэлмэри ябуулха зуураа, завод болон барилгануудта ойрын сагта туһалха зорилгоор институдай дэргэдэ студентнэрэй конструкторскэ бюро болон студентнэрэй технологическа бюро бии болгохоор хараалагдаба.

Иимэ хоёр бюро шэнэ жэлһээ хойшо хүдэлжэ эхилхэ байна. Бюрогой хүдэлмэри студентнэрэй хүсөөр, эрдэмтэдэй туһаламжаар ябуулагдаха юм. Студентнэр городой предприяти болон барилгануудтай холбоо барисаа байгуулжа, тэдэнэй захилаар үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэхэ бодото зорилгонуудые шиидхэхэ байна.

4. ШЭНЭ КАФЕДРАНУУД

Шэнээр байгуулагдаһан институдта хэхэ юумэн олон. Үгы газарһаа бии болгон, эб зэбыень, оншо онолыень оложо эмхидхэхэ, түхеэрхэ гээшэ хэсүүхэн байха. Тиигэбэшье, институдай научна хүдэлмэрилэгшэдэй, багшанарай болон техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй оролдолгоор һуралсалай һайн бааза байгуулха тушаа нилээд юумэ хэгдэжэ байнхай.

Богони болзор соо хэдэн шэнэ кафедра болон лаборатори эмхидхэгдэжэ, тэндэнь шэнэ хэрэгсэлнүүд, приборнууд тодхогдоо. Энээнэй ашаар институт һуралсалай жэлые таһалдуулангүй ябуулха аргатай болоһон байна.

Шэнээр эмхидхэгдэһэн кафедра болон лабораториин тоодо теплотехникын, электротехникын болон бусад оролсоно. Эдэнии эмхидхэхэ, түхеэрхэ хэрэгтэ багшанар Бовкун, Санжиев болон бусад тон эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Жэшээнь, багша нүхэр Бовкунай эмхидхэһэн электротехникын лаборатори соо хэдэн орёо приборнууд тодхогдоһон, олон арбаад схемэнүүд зурагдаһан байна. Энэ лаборатори соо электротехникэ, мүн «промышленна электронико» гэхэ мэтэ хатуу юумэнүүдээр хэшээлнүүд үнгэргэгдэдэг болоо.

Һуралсалай баазые һайжаруулха тушаа саашадаа бүри ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ байна.

М. Саридыков.

Полина Ильинична Дьякова гушаад жэлэй хугасаада эхин һургуулида багшална. Тэрэ хэшээлнүүдээ ехэ һонирхолтой, туһатайгаар үнгэргэдэг. Полина Ильинична Липецкэ областиин багшанарай үүсхэлые дэмжэжэ, өөрынгөө ажалда хэрэглэдэг болонхой. Зураг дээрэ: Тарбагатайн аймагай Ехэ-Куналейн арбан нэгэдэхи һургуулиин багша Полина Ильинична Дьякова нэгэдэхи классай һурагшадта хэшээлээ заажа байна.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

БОДОТО ХЭРЭГ ҮЙЛӨӨРӨӨ ОРОЛСОЕ

Би өөрөө олон хүүгэдтэйб. Ажал хүдэлмэримни эрхэнүүдшье, бэрхэнүүдшье, хөөрүү хүлгүүнүүдшье, нам даруунуудшье бишыхан хүнүүдтэй—хүүгэдтэй холбоотой. Эдэмни ажалша бэрхэ, үнэншэ сэхэ, һайн һайхан сэдьхэлтэй хүнүүд болоһой гэжэ хүсэгдэнэ, оролдогдоно гээшэ. Теэд ямар эхэ, эсэгэ иигэжэ бодохогүйб даа. Харин энэ хүсэл оролдолгоёо бэелүүлгэ—ажабайдалай агууехэ замда дайралдадаг «яама ялхинуудһаа» эдэ бишыхан хүнүүдэй хуби заяа зайсуулха гээшэ орёошье һаа, арюун нангин, ёһотойл бүгэдэндэ хабаатай, хүн бүхэнэй оролсохо хэрэг болоно. Өөрынгөө үхибүүнэй ерээдүйн түлөө, тэрэнэй хүмүүжүүлгын түлөө оролдохоһоо гадна, үетэн нүхэдэйнь ерээдүйе һанаандаа оруулалсаха ёһотойб гэжэ хүн бүхэн бодожо үзэг лэ!

...Хүдөөгэй клуб. Киногой эхилхые хүлеэжэ тэшэ ядаһан олон хүүгэд шууяатайханаар хөөрэлдэнэд, бэе бэеэ хадхалсаад, түлхилсөөдшье абана. Хажуудаш һууһан, үетэн тээшээ тэгүүлһэн үхибүүгээ бадаран: — Бү дугташа, тэрэ тоомгүй «хулигануудаар» бү хамтара, яатараа шууяһан үхибүүд бэ, просто зүгын гэр шэнги... Багшань бии юм гү, юу харана гээшэб,—гэжэ байгаад, яһала ушар ёһо мэдэхэ гэжэ һанамаар хүн, бусадһаа зүбшэл хүлеэһэндэл, иишэ тиишээ харасгаан, енгүүтэйгээр дуугархадаа, ехэ зүб юумэ хэлэбэб гэжэ һанадаг байгаа хаш. Хүбүүнээрни сүг һурадаг, нүхэсэжэ наададаг һурагша һайншье һурадаг, жанг журамтайшье юм. Теэд наадахадаа нүхэдөө зонхилон ударидаха (командалха) дуратай, нааданда тиимэ үүргын хэн нэгэндэ хүртөө һаань, наадахаа болишодог, эрхэдэг — аягүйхэн зантай. «Хара» ажалда андагаари, арба хүрэһэн энэ хүбүүхэнэй түлеэ хюрөөдэжэ шадахагүй байхадань, асуубаб:

— Гэртээ түлеэ хюрөөдэдэггүй гүш?

— Үгы. Хюрөөдэжэ зобонхаар, бэлэн шүүрхэнүүдые худалдажа абахада амар ха юм.

— Түлеэ абаха мүнгөөэ баһал ажал хэжэ олохо бэшэ гүш?

Иимэ тайлбари хүбүүе тулгардуулан, бодолгото болгоо бэлэй. Энэ ушар зарим түрэлхидэй хүмүүжүүлхы үүргээ гажа буруугаар ойлгодог, үхибүүгээ эрхэлүүлээд лэ, «эрхээр һурганхаар, бэрхээр һурга» гэһэн арадай уран мэргэн захяа мартадаг ябадалые гэршэлнэ.

Нэгэ иимэ хөөрэлдөөн һанагдаадхина. Нютагаймнай нэгэ наһажаал хүн нүхэртөө хандажа:

— Би, юрэдөө, наһатайшье хүн гээшэ аабзаб. Теэд эдэ залуушуул минии хажууда юуншье гэлсэнэ, түргэдэхэдөө «шигэнэл. Прямо «һулаар табиһан һур, дэмы табиһан дээһэн» болоһон зон хаш.

— Аман биил гэжэ «анекдот» хэлсэхэсэ, архи сүг барихаяа, зугаахин борхожиин «эди шэди» багшалхаяа болёо һаатнай, «дэгэлшье захатай, залуушуулшье ахатай» болохо һэн ха,—гэжэ нүхэрынь сэхэ хэлэжэрхёо бэлэй. Адаглахадам, ахатаншье толгойдоо юумэ оруулаал ха гэхээрэгшэ. Юуб гэхэдэ, ямаршье мэргэжэлтэй, хүдэлмэритэй байе, харин хүжүүжүүлэгшэ байха, үхибүүдтэ, залуушуулай дахаха дуурияаха аха захань байха ёһотойбди. Үхибүүе хүмүүжүүлхэ гээшэ ёһотойл бүгэдэндэ хабаатай хэрэг гэжэ дабтаха хүсэлтэйб.

Д. Тогошиев, багша.

Эдэбхидтээ түшэглэн...

Хүдөөгэй библиотекариин ажал хүдэлмэри хүнгэн бэшэ юм гэжэ бултанда мэдээжэ ха юм. Энэмнай ажалшадай дунда уран зохёолой шэнэ шэнэ номуудые сорболжолон тараадаг ба эрдэм ухаа дэлгэрүүлдэг хүнүүдэй нэгэн гэхэдэ буруу болохогүй бшуу.

Түнхэнэй аймагай Зуун-Мүрэнэй хүдөөгэй библиотекые даагша залуу коммунист Римма Григорьевна Крылова колхозойнгоо хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм.

Зуун-Мүрэн 450 айлай үрхэтэй тосхон юм. Гэр бүхэндэ адагынь хошоод уншагшадые нүхэр Крыловагай бии болгоһониинь онсо тэмдэглэмээр. Мүнөө тус библиотекэ 710 уншагшадай тоотой.

Нүхэр Крылова ажалаа ганса библиотекэ сооханоо хэдэг бэшэ, харин уншагшадай гэр гэртэ гү, али малшадай фермэ болон полевой станда ошожо, тусхай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг, уран зохёолой шэнэ һонинтой танилсуулдаг шуу. Малшадай фермэ хүрэжэ ерээд, Римма Григорьевна механизированнэ һаалга туухай хөөрэжэ үгэдэг. Тэрэ өөрынгөө уншагшадые һайн танидаг туладаа, хэндэ ямар ном дурадхахаяа мэдэдэг шуу. Неделидээ Крылова фермэ бүхэндэ хоёр дахин айлшалдаг. Библиотекэдэ ерэһэн шэнэ шэнэ зохёолнууд тушаа гаа нүхэр Крылова шэнжэл... хэжэ, мүншье һаалишад... ажал хүдэлмэри тухай хөөр...дэдэг.

Нютагайнгаа радио-дамжуулгаар Римма Григорьевн... Крылова тэндэхи зонтойго хани холбоогоо барилсажа байдаг юм.

Зуун-Мүрэнэй һургуулии... завуч нүхэр Новгородова радиогоор журналнуудые дамжуулхадань, тэрээндэ илангаяа ехэ туһа хүргэнэ.

Тус радио-журналнууд соогоо тэдэнэр бүхы колхозойнгоо болон колхознигуудайнгаа ажал хүдэлмэри анхаралдаа абажа, амжалтыень дэмжэжэ, залхуу зайрануудые шоо үзэжэ байдаг шуу. Һаяхан Зуун-Мүрэнэй радиогоор «Таряашан нэрээ хүндэлээ!» гэһэн һонирхолтой хөөрөө дамжуулаа.

В. Смолина.

Олондоо хүндэтэй

Долгор Цыбикова 1940 ондо 7-дохи класс дүүргээд, аймагай түбэй нөөсэлгын кассада түрүүшээр контролероор, удаань ахалагша кассираар хүдэлхэ зуураа, бухгалтерай мэргэжэл һайнаар мэдэхэ болоод, хэдэн жэл соо бухгалтераар хүдэлһэн юм. Мүнөө үедэ нүхэр Цыбикова Закаменск городой нэгэдэхи разрядай нөөсэлгын кассада ажаллажа байхадаа, арад зоной мүнгэ нөөсэлэлгэ, гүрэнэй дотоодын 3 процентнэ урьһаламжа наймаалха ба лотерейн биледүүдые тарааха түсэбөө хододоо үлүүлэн дүүргэнэ. Улад зоной эрилтэдэ шударгы һайнаар оролдоһонойнгоо түлөө нүхэр Цыбикова Цакир тосхонойхидтоо хүндэтэй болонхой юм.

Б. Шоёнов.

Захаамин.

Почтальон Сандагхай

Сандак Цыбиков Ехэ-Гутай, Нарин-Заган нютагуудта 1938 онһоо хойшо почтальоноор ажаллана. Тэрэнэй түрүүшээр ажаллажа эхилхэдэнь, эдэ нютагуудта оройдоол 25 хэһэг гатэ, 2-3 журнал абтадаг бай...а. Харин мүнөө эндэ аяар ...нга гаран түхэригэй хэблэл ...хигдадаг гэхэ гү, али газетэ ...хидаггүй айл бүлэ үгы бо...онхой. Энэ хадаа Сандак Цыиковэй оролдосотой һайнаар ...жаллаһанайнь аша үрэ мүн.

— Газетэ, журналнуудые заюулха гээшэ ажал хэрэгэй...ни хүндэтэй талань гээшэ ааб...аа, харин тэдэнии уншагшадта саг соонь тараажа үгэхэ гээшэ харюусалгатай, шиидхэхы талань болоно бшуу,— гэжэ зорилгоёо һайн мэдэжэ эрхимээр дүүргэдэг үбгэжөөл хөөрэнэ.

Сандагхай мүнөө 60-аад наһатай, персональна пенсионер юм.

1929 ондо Манжуур шадар болоһон сагаан хитадуудай добтолгые сүм даралсаад ерэһэн түүхэтэй. Удаань Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалсажа, шархатаад ерэһэн байха. Ахалагша сержант ябаһан Сандагхайн үбсүүе дайшалхы габьяагайнь олохон орден, медальнууд шэмэглэдэг юм.

Д. Мункуев.

Бэшүүр.

Улаан-Үдын багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институдта һаяхан опорно һургуулинуудай ажал заагша багшанарай семинар үнгэргэгдөө. Республика соохи олонхи һургуулинуудһаа багшанар сугларжа, хэшээл тухайгаа гол түлэб хэлсээ һэн. Зураг дээрэ: семинарта хабаадагшад (зүүн гарһаа) С. Э. Раднаев (Хударын һургуули), В. А. Вакарин (Улаан-Үдын № 20 һургуули), Д. Н. Зверев (Галуута нуурай һургуули) болон М. Е. Никифоров (Улаан-Үдын № 1 һургуули) ИУУ-гай ажалай һуралсалай кабинедые даагша А. А. Соковнковтой (һууна) хөөрэлдэжэ байнад.

А. КУРТИГАЙ фото.

Һэшхэл гэжэ хүндэ байдаг юм

...эй XXII съезд дээрэ на...гаар баталагдан абтаһан ...аа түүхэтэ Программые ...рад амжалтатайгаар бэе... байна.

...н би манай «Буряад ...зетэдэ хэблэгдэһэн С. Цы...евай «Илдамхан» Вален...аашанууд» гэһэн статья һанаад үзэхэдэ, хүнэй багтахаар бэшэ. Олон ...хэдөөр хөөрэлдэхэ, уул...ар намда ходо гарадаг. ... би тус статья соохидол, ...шхэл һэнгэргүй, «до... хүбүүд, басагадые үзөө байнаб.

...ол... Энэ үгэ хэды удха гээшэб? Комсомолой ...онхи коммунистнар га...юм. Һанаад үзыш, Валя, ...дарта космонавтнар Ю. Г. Титов, П. Попович, ...аев комсомолой гэшүүд ...н, бидэнэй ёһотой үүри ...мсомол тэдэнии хүмүү... Харин ши тиихэдэ «ком... ябаһан бэе» гэжэ дан ...үйгөөр шашанаш.

Ахын аймагай малшад ...айнгаа түбһөө 15—20 ...доной газарта байдаг юм. Залуушуул—уран һайханай бүлгэмэйхид алишье сагтаа репетицидээ хожомдонгүй хүрэжэ ерэдэг. Нэгэташье «сүлөөгүйб» гэжэ шалтажа, ерээгүй үлэшэһэн малшание үзэхэгүйт. Бухэли үдэртөө үндэр хада уулын оройгоор хони малаа адуулан ябажа, үбэлэй янгинама хүйтэндэ үлеэлгэжэ ерээд, амарха эрхэтэй ха юм даа. Теэд репетици—хамтын хэрэт шуу. Тиимэһээ тэдэнэр колхозойнгоо правлени аяар холоһоо хүрэжэ ерэдэг юм.

Жэшээлхэдэ, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой залуу багша Виктор Мункоков, малшад Б-С. Нахаццаков, В. Сыренова болон С. Дондоков гэгшэдтэ эрдэмээ дээшэлүүлхэдэнь туһалха уялга абаа бэлэй. Виктор энээнэйнгээ түлөө ямаршье түлөөһэн тухай дурдаатүй.

Мүн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой залуу багшанар Г. Иванова, Н. Николаева, мэргэжэлтэд С. Галанов, Е. Мандагаев, М. Сагадарова комсомолой суглаан дээрэ эрдэмээр бага зоной һургууляа дээшэлүүлхэдэнь туһалхаар бэлэн байһанаа мэдүүлээ һэн.

Иимэ һайхан сэдьхэлтэй хүнүүдэй нэрэнүүдые дурдаа һаа, олон лэ байха. Коммунизмын гэгээн ордон соо ороходомнай, бидэнһээ: «Щи нүхэр коммунизм байгуулхын агууехэ хэрэгтэ туһалаа һэн гүш» гэжэ сэхэ асуухань дамжаггүй. Харин ши, Валя Денисова, юун гэжэ харюусахабши? «Түлөөһэгүй ажал, юрэдөө, хэжэ үзөөгүйб»—гэжэ харюусаха аалши?

Хүндэ һэшхэл гэжэ байдаг юм!

Вл. Галсанов.

Ахын аймаг.

...Улаан-Үдэдэ һурагшадай үйлэдбэриин бригадануудай ...дахи слёт үнгэрөө. ... республика доторнай ...шадай үйлэдбэриин ...дта 10 мянган һу...дэлмэрилөө. Тэдэнэр ...гаран нугаһа, галуу... тахяануудые, 730 ... дээрэ полиин «хата...0 га газарта орооһото ... мянга сагдуулнуудые ... мянган толгой хони...лаа юм. Зураг дээрэ: ... хабаадагша Торинин ...һургуулиин һурагшад ...кина Галя Борисова

...БОЖАНОВАЙ фото.

ҮХИБҮҮДЫЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫН ЗАРИМ АСУУДАЛНУУД ТУХАЙ

Коммунизмын үедэ ажаһууха үхибүүдые зүбөөр хүмүүжүүлхэ тухай «Буряад үнэн» газетэдэ тон зүб асуудал табигдаа, тэрэнии хүрэһөөр дэмжэхэ байнаб. Нүхэд И. Щапов, Д. Базаржапова-Линховоина, А. Миронова гэгшэд мүнөө үеын зарим үхибүүдэй ажабайдалда үзэгдэдэг дутагдалнууд тухай тон зүб бэшэнэ.

Манай орон дотор коммунизм байгуулха агууехэ түсэбэй бэелүүлэгдэжэ байхада, энэ асуудал тусгаар шухала удха шанартай болоһониинь мэдээжэ. Тиимэ хадань, энэ хэрэгтэ олониитын анхарал хандуулжа, партийна, комсомолой, профсоюзай суглаануудта тусгаар асуудал болгон зүбшэн хэлсэхэ, олониитын эмхи зургаанудай, һургуулинуудай, багшанарай, түрэлхидэй харюусалгые үргэдхэхэ ба тодорхойлхо шухала гэжэ һанагдана.

Эндэ бидэ хэнэй үхибүүн, хэн, хаана, хэзээ, ямар муу юумэ хээб гэһэн баримтануудые суглуулха, тоолохо тодорхойлхые хүсэнэгүйбди. Энээн тухай эли тодо баримтанууд нэрлэгдэһэн нүхэдэй статья соо яһала хэлэгдээ, үшөө олон баримта нэмэжэ, нэрлэжэшье болохо ааб даа. Тиигэбэшье хүн бүхэндэ мэдээжэ байһан туладань, эндэ дабтаһанай үлүү гэжэ һанагдана. Харин бага наһатание зүбөөр хүмүүжүүлхын тула ямар хэмжээнүүд абтаха, хэрэглэгдэхэ ёһотойб гэһэн асуудалаар олониитын һанамжануудые суглуулжа, тэрээн дээрэһээ тобшолол гаргагдажа, тогтомол дүрим зохёогдожо, саашадаа заншал болгон бэелүүлэгдэхэ ёһотой гэжэ һанагдана.

Тиимэ тула энээн тухай өөрынгөө һанамжануудые тобшохоноор тодорхойлхые хүсэгдэнэ.

Манай һанахада, үхибүүдые зүбөөр хүмүүжүүлхэ хэмжээнүүд юрэнхы дээрээ гурбан гол аргаар: 1) түрэлхидэй (эхэ, эсэгын, аха, дүүнэрэй) үүргэ ба уялга дүүргүүлхэ; 2) һургуулиин багшанарай ба бүхы хүдэлмэрилэгшэдэйнь үүргэ ба уялга дүүргүүлхэ, 3) олониитын эмхи зургаанудай (эрхэтэн бүхэнэй, коллективэй гэшүүн бүхэнэй) үүргэ ба уялга дүүргүүлхэ зэргээр бэелүүлэгдэхэ болоно. Эдэнэй дүүргэхэ үүргэ ба уялганууд хоорондоо тон нягта холбоотой, үхибүүдые зүбөөр лэ хүмүүжүүлхэ гэһэн зорилгодол хандуулагданхай байха.

Эдэнэй туд бүриин харюусалгата үүргэ ба уялганууд тухай тусхайлан илгажа, бүгэдыень эндэ тодорхойлхын аргагүй. Үхибүүдые хүмүүжүүлхэ талаар гансахан гэр бүлын (түрэлхидэй) үүргэ тухай бүхэли номууд бэшэгдэдэг байна ха юм. Тиимэ тула үхибүүдэй мүнөө үеынь ажабайдалда үзэгдэдэг дутагдалнуудые хараада абажа, энэ хүдэлмэри иимэщүүгээр табигдаа һаа ямар бэ гэһэн һанамжануудые олониитын үзэмжэдэ табия.

Түрэлхидэй, багшанарай, олониитын эмхи зургаанудай, эрхэтэн бүхэнэй дүүргэхэ үүргэ, уялганууд педагогикын, методикын талаараа тон зүб үндэһэ һууритай байха зэргэтэй. Һургалгын ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие үхибүүдэй наһанай, ухаан бодолой ургалтын хэмжээндэ тон наряар таараалдуулан ябуулха гэһэн эрилтын табигдадагынь элитэ.

Үхибүүдэй эхэ, эсэгэнэр өөрынгөө хүүгэдые абари, зан һайнтай, эрдэм болбосорол ехэтэй, үнэн сэхэ ябадалтай, ажалша бэрхэ хүнүүд болоһой гэжэ бултадаа һанадаг, хүсэдэг, үнэндөө тэрэнэйл түлөө өөһэдөөшье бүхы хүсэ шадалаа гарган хүдэлмэрилдэг байһаниинь элитэ. Зүгөөр энэнь элдэб янзаар бэелүүлэгдэдэг. Шадажа зүбөөр хүмүүжүүлэгдэһэн һургагдаһан хүүгэд саашадаа эхэ, эсэгынгээ энэ эрилтые дүүргэжэ ябадаг. Иимээр хүмүүжүүлэгдэһэн хүнүүд мүнөө манай совет үеын залуушуулай олонхи байһаниинь хэлсээнгүй.

Харин тиихэдэ зарим түрэлхид үхибүүдээ зүбөөр хүмүүжүүлхэ, болбосоруулха хэрэгтэ анхаралаа хүсэд табидаггүй, абари зандань үзэгдэһэн дутагдалнуудтай саг үргэлжэ, үдэр бүхэндэ тэмсэдэггүй, гансал тэдэнээ элбэг дэлбэгээр эдеэлүүлхэ, хубсалуулха, али бүхы хэрэгтэй юумыень оложо абажа үгэлгөөр үүргээ дүүргэдэг байна. Мүн коллективэй дунда хүндэ хүдэлмэридэ ябажа, элэнэ эсэнэ ха гү гэжэ элдэб аргаар тэрээнһээ зайсуулхые оролдодог, өөрынгөө хүүгэдэй гэмтэйшье һаань, гэмгүй болгожо, абарха аршалха г. м. ушарнууд үзэгдэдэг ха юм. Эгээл эндэһээ үхибүүдэй ажабайдалда үзэгдэдэг элдэб дутагдалнуудай үндэһэ һуури табигдана бэшэ аал! Эгээл эндэһээ «Тэжээһэн буруун тэргэ эбдэхэ» гэһэн арадай уран сэсэн үгын удха гараһан байгаа бэшэ аал?! Иигэжэ буруугаар хүмүүжүүлэгдэһэн үхибүүд мүнөө олон бэшэшье һаа, үшөөл бии байхаһаа гадна, тэдэнэр зүб замаар хүмүүжэжэ ябаһан үхибүүдтэ өөрынгөө мууе халдаадаг байна.

«Хүн болохо—багаһаа, хүлэг болохо—унаганһаа» гэһэн арадай оньһон үгын удхые хүтэлбэри болгожо, үхибүүдтэ бүри багадань зүбөөр нүлөөлхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, үхибүүдэй үгэ хэлэндэ һуража, ухаа орожо эхилхэһээнь хойшо тамхи татажа, архи уужа болохогүй, худалаар хэлэжэ, хулгай хэжэ болохогүй, аха хүниие хүндэлхэ, хэлэһэн үгыень дүүргэхэ, дүү хүнүүдтэ туһалха, алдуу дутуунь заһажа, заажа ябаха, зоной, коллективэй дунда огсом шэрүүн абари зан гаргахагүй, номгон зөөлэн, урин зулгы зантай ябаха, муу хараалай үгэ хэлэхэ, хэрэглэхэгүй г. м. һургаал заабаринууд саг үргэлжэ хэлэгдэжэ, дабтагдажа байха зэргэтэй. Энэ хадаа нэн түрүүндэ түрэлхидэй хэхэ уялгата үүргэ болоно.

Саашадаа үхибүүдэй саадта, һургуулида ороходонь, хүмүүжүүлэгшэд, багшанар энэл түрэлхидэй хэлэһэн, ойлгуулһан заабаринуудые дахин дахин дабтаха, улам үргэдхэхэ, гүнзэгырүүлхэ, юундэ тамхи татажа, архи уужа, хулгай хэжэ, худалаар хэлэжэ болохогүйб г. м. асуудалнуудта эли тодо харюу үгэжэ ойлгуулха, энээнтэй дашарамдуулан, октябрят, пионер, комсомол болоһон хүн ямар байха ёһотойб гэһэн асуудалаар тусхай хүдэлмэри ябуулха зэргэтэй. Эмхи журам эбдэһэн, элдэб муу ябадал гаргаһан үхибүүд тухай, тэдэнэй өөһэдтөө, нүхэдтөө, түрэлхидтөө, олониитын ажабайдалда ямар хоро хохидол үзүүлһыень жэшээ болгон харуулха ба ойлгуулха шухала. Энэ хадаа һургуулиин коллективэй хэхэ хүдэлмэриин жэшээ болоно. Зүгөөр түрэлхид үхи хүүгэдээ һургуулида, саадта оруулхадаа, манай хэрэг дүүрээ гэжэ һанаха ёһогүй.

Һургалгын хүдэлмэри тухай эндэ огто хэлэбэгүйбди. Юундэб гэхэдэ, һургалга хүмүүжүүлгэ хоёр хоорондоо нягта холбоотойшье һаа, үхибүүдтэ эрдэм ухаанай эшэ үндэһэ зааха, ойлгуулха тусгаар программа, учебник, методико байдаг, тэдэнэй ёһоор урогууд үдэр бүхэндэ үнгэргэгдэдэг ха юм. Харин хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тусгаар тоггомол системэтэйгээр үдэр бүхэндэ ябуулагдадаггүй гэжэ хэлэхэдэ, буруу бэшэ гэжэ һанагдана.

Үхибүүд һургуулидаа, гэргээ байхадаа, элдэб муу ябадал гаргахань үсөөн, харин гэрһээ, һургуулиһаа холо, ехэнхидээ үдэшын сагта, үйлсэдэ, клуб, театр, кино шадар, хүн зоной үймөөн соогуур гү, али бүри сүлөө хүн зон үсөөн газарта элдэб муу ябадал гаргадаг байна. Энээндэ олониитын эмхи зургаанудай, эрхэтэн бүхэнэй анхарал хандуулагдаха шухала.

Үхибүүдэй элдэб муу ябадал гаргахые харабашье, үлэ мэдээшэ болоод үнгэргэдэг ябадал олониитын түлөөлэгшэдэй, эрхэтэн бүхэнэй (бидэнэр бултанай) дутагдал гэжэ харагдаха зэргэтэй. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, элдэб муу ябадал гаргаанад бүлэг бүлэгөөрөө һүрэглэжэ ябадаг, тэдэнние хараад, таниха илгаруулха аргагүй, хэрбээ хэн нэгэнэй тэдэндэ хандажа, үгэ хэлээ һаа, бэе бэеэ үмөөржэ эсэргүүсэдэг, хожом хойно маанартай уулзаха, дайралдаха байхаш г. м. занадаг захидаг байһаниинь болоно. Теэд энэньшье тиимэ аюултай аймшагтай бэшэ, хэрбээ хүн бүхэн бултадаа хамтын хүсөөр тэдэнтэй тэмсэжэ шадаад байгаа һаань, айха юумэн үгы ха юм.

Жэшээлхэдэ, хоёр жэлэй саада тээ, үбэлэй үдэшын найман сагта городой центртэ нэгэ залуухан хүбүүн минии толгойһоо малгайемни хуу татаад гүйжэ ябашахадань, би гүйжэ шадаха бэшэ хадаа, хойноһоонь хараһаар, хашхарһаар үлөө бэлэйб. Харин тэрэ хүбүүнэй малгай бариад гүйжэ ябахые олон хүнүүд харабашье, хэрэглээгүй һэн. Энэ мэтын ушарнууд ходол боложо байдаг ха юм. Энээнтэй бидэнэй тэмсээгүй һаа, хэн тэмсэхэ гээшэб! Хаана, хэзээ, хэнэй малгайе хуу татахыень милици хаанаһаа мэдэхэ гээшэб! Энэ хадаа одоол олониитын, хамтын хүсөөр усадхагдаха дутагдал бэшэ аал?

Үхибүүдые хүмүүжүүлгэдэ олониитын, эрхэтэн бүхэнэй дүүргэхэ үүргэ ба уялгануудай нэгэ шухала асуудал—өөһэдөө тэдэндэ муу жэшээ харуулхагүй гэһэн зорилго болоно. Тиимэ дээрэһээ, жэшээлхэдэ, бүри бага наһатанай (10 хүрэтэр) эдир наһатанай (10—20 хүрэтэр), залуушуулай (20—30 хүрэтэр), тэрэнһээ дээшэнхи наһатадай сахиха ёһо журамуудай илгаае тодорхойлхо шухала гэжэ һанагдана. Заримдаа хүгшэн залуугай илгаагүй, бултадаа хамта столдо һуугаад архи уужа, тамхи татажа, элдэб таарамжагүй үгэнүүдые хөөрэлдэхэһөө гадна, хэрэлдэхэ, наншалдаха г. м. ушарнууд үзэгдэдэг. Энэнь тон буруушаагдаха зэргэтэй. Юумэ бүхэн зэргэтэй, зиндаатай байха ёһотой. «Хүн ахатай, дэгэл захатай» байдаг юм гэһэн заншалые баримталхаар гэжэ һанагдана.

Иигэжэ түрэлхид, һургуули, бүхы зон бултадаа үхибүүдые зүбөөр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал табиха үе саг болоо гэжэ тусгаар тэмдэглэхэ хэрэгтэй байна. Юундэб гэхэдэ, коммунизмын үедэ ажаһууха, ажаллаха, сэбэр һайхан сэдьхэлтэй, үнэн сэхэ ябадалтай хүнүүдые бэлдэхэ гээшэ мүнөө үеын, эгээн шухала зорилгонуудай нэгэн болонхой бшуу.

Комсомол, профсоюз, парти болон бүхы олониитын эмхи зургаанууд энэ асуудалые зүбшэн хэлсэжэ, зохихо хэмжээнүүдые хараалха, тэдэнээ бэелүүлхэ ёһотой болоно.

Манай һанахада, үхибүүдые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ тухай суглаан, лекци, элидхэлнүүд тон үсөөн үнгэргэгдэнэ. Түрэлхидэй, багшанарай, һурагшадай дунда коммунис хүмүүжүүлгын темэнүүдтэй лекци, элидхэлнүүд саг үргэлжэ үнгэргэгдэжэ байха һэн гэжэ һанагдана. Энэ хүдэлмэриие гансахан лэ һургуулиин багшанарта өөһэдтэнь даалгаад байха бэшэ, институдуудай багшанар, эрдэмтэд, мэргэжэлтэд болон партийно-советскэ хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалсадаг һаань, аша үрэ ехэтэй байха һэн. Дунда һургуулиин дээдэ классай һурагшад ямаршье лекци, элидхэл шагнаха шадалтай болоһон байхаһаа гадна, өөһэдөө олониитын хүдэлмэридэ хабаадалсаха зэргэтэй.

Илангаяа городой байдал дээрэ абажа харахада, ямаршье хүнэй хэдэг ажал хүдэлмэри хэхэ шадалтай болоһон үхибүүдэй һуралсалһаа гадуур хэхэ хүдэлмэри байхагүй, тэдэнэй бэеэ хэхэ, саг үнгэргэхэ газар олдохогүй жэшээтэй дээрэһээнь, хамаагүй зайжа ябаһаар, элдэб муу юумэндэ оролсодог ушар бии. Тиимэ хүүгэдэй сүлөөтэй сагаа үнгэргэжэ, олониитэдэ туһатай ажал хэхэ талыень бодожо үзэмөөр.

Эндэ үхибүүдые зүбөөр хүмүүжүүлхэ тухай бүхы асуудалнуудта тогтожо хэлэхэ аргагүй байһан туладань, тон шухала гэжэ һанаһан зүйлнүүд бэшэгдэбэ. Энээндэ бусад нүхэд өөһэдынгөө һанамжа нэмэжэ хэлэхэ, бэшэхэ бэзэ гэжэ найдаха байнабди.

Д. МИЖИДОН,
БурАССР-эй культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ.

Эрхим һайн драма болон хүгжэмтэ зохёолнуудай конкурсын дүн тухай

Мүнөө үе сагые зураглан харуулһан уран һайхан, удха түгэлдэр драма болон хүгжэмтэ зохёолнуудые олошоруулха, мүн театрнуудай, хатар-хүгжэмэй, уран һайханай эмхи зургаануудай репертуар баяжуулха зорилгоор 1961 оной май һара соо Культурын министерство ба Уран зохёолшодой союз эрхим драма болон хүгжэмтэ зохёолнуудай конкурс соносхоһон юм.

Конкурсдо ороһон зохёолнуудые жюри һаядаа хаража үзэбэ. Бүхыдөө жюриин үзэмжэдэ 46 зохёол ороһон байна. Тэрэ тоодо 11 олон актта, 10 нэгэ актта пьесэнүүд, 16 дуун, дуунай 3 үгэ, 7 интермеди ороно.

Олон янзын мэргэжэлтэй залуу драматургнууд болон композиторнуудай конкурсдо хабаадаһан ушарые жюри һайшаан тэмдэглээ. Тэдэнэй дунда РСФСР-эй габьяата багша, мүнөө пенсионер Л. Никифоров, Москвагай литературна институдай студент Д. Эрдынеев, зоотехник мэргэжэлтэй Ф. Зубенко, Советскэ Армиин офицер С. Табачников, багшанар, хүдэлмэришэд болон бусад мэргэжэлтэд бии.

Конкурсдо табигдаһан зохёолнуудай ехэнхинь мүнөө үе саг тухай байхаһаа гадна, ажабайдалай шухала асуудалнуудые харуулха хүсэлтэй байна. Жэшээлхэдэ, залуу драматург В. Петонов «Үүрээр ажабайдал эхилдэг» гэһэн шүлэглэмэл пьесэ соогоо дунда һургуули дүүргээд, хүдөө нютаг ошожо хүдэлһэн совет залуушуулай эршэмтэй, эрэлхэг ажалые зураглан харуулна. Буряадай оперо болон баледэй театрай артист, РСФСР-эй габьяата артист А. Арсаланов браконьернуудые хайрагүйгөөр шүүмжэлһэн шог зүжэг бэшээ.

«Хани нүхэд» гэжэ пьесэ соогоо залуу драматург А. Сультимов Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай үедэ немец булимтарагшадтай эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэн гараһан үетэниие харуулаа. Л. Никифоров, А. Тириков гэгшэд граждан дайнай геройн, буряад арадай алдарта хүбүүн Павел Балтахинов тухай һонирхолтой пьесэ бэшэһэн байна.

Нэгэ акттай пьесэнүүдһээ Д. Бадмаевай «Уурхай», Ц. Шагжинай «Алсагар Мархай», В. Галсановай «Нэгэтэ хабар», П. Банзаракцаевай «Баг үмдэһэн басаган» гэхэ мэтэнүүд удхаараашье, уран һайханайнгаа талааршье илгараа. Эдэ пьесэнүүд яһала һайшаамаар.

Конкурсдо табигдаһан бүхы пьесэнүүд уран һайханайнгаа талаар зарим тэды һайн шэнжэ шанартай, мүнөө сагай байдалые зураглан харуулха гэһэн һэдэлгэтэй байбашье, ехэхэн дутагдалнуудтай дээрэһээ конкурсын эрилтэнүүдые хүсэд хангажа шадаагүй. Эдэ зохёолнуудай гол дутуу дундань гэхэдэ, удха болон уран һайханайнгаа талаар бирагүй, мүн гол темээ һулаар шиидхэһэн байна.

Энэ конкурсдо манай республикын литература болон искусствын мэдээжэ ажал ябуулагшадай хабаадаагүйһөө иимэ ушар тохёолдоо гэжэ жюриин гэшүүд тэмдэглэнэ.

Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, конкурсын жюри иимэ шиидхэбэри гаргаһан байна:

1. Шан хэндэшье үгэхэгүй;
2. Авторнуудайнь зохихо заһабари оруулһан хойно, зарим зохёолнуудые хэрэглэжэ болохо.

Тэрэ тоодо: а) Л. Никифоровэй, А. Тириковэй «Павел Балтахинов», А. Серебряковой «Байгалай һалхин шууяна» С. Табачниковай «Хүнэй зүрхэн», А. Арсалановай «Ой соо табадахи хадааһан», Д. Эрдынеевэй «Гэмээ сагааруулхагүйш» гэһэн пьесэнүүдые республикымнай хоёр театр өөһэдынгөө үзэмжөөр табижа болохо;

б) Ц. Шагжинай «Алсагар Мархай», Д. Бадмаевай «Уурхай», В. Галсановай «Нэгэтэ хабар», П. Банзаракцаевай «Баг үмдэһэн басаган» гэһэн нэгэ актта пьесэнүүдые Республикын арадай творчествын байшанда дурадхаад, мүн зохёолнуудай суглуулбаринууд соо хэблүүлхэ;

в) Ж. Батуевай «Коммунис парти тухай», А. Пузановай «Москва шадарай байгаали» гэһэн дуунуудые Культурын министерствэдэ абахыень дурадхаха гэбэ.

Культурын ордоной дэргэдэ байгуулагдаһан эстрадна квартет Галуута Ноурай шахтернуудай дунда ехэ хүндэтэй болонхой. Городой ажалшадай, мүн горнягуудай урда самодеятельно коллективэй хүгжэмшэд ород болон харнин оронуудай композиторнуудай зохёолнуудые наадана. Тэрэшэлэн ород болон буряад дуунуудые дуулана. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Шахтернуудай культурын ордоной квартет.

Ф. МОРЕНЕЦЭЙ фото.

Тобшохон мэдээсэлнүүд

Улаан-Үдын горпищеторгын 64-дэхи магазинай хүдэлмэрилэгшэдые байгша оной III кварталай дүнгөөр республикын гүрэнэй худалдаа наймаанай министерство, гүрэнэй худалдаа наймаанай болон потребкооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй союзай обком мүрысөөндэ илаба гэжэ мэдэрээд, тэдэниие Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба. Энэ магазин үнгэрһэн октябрь, ноябрь һаралнуудайнгаа түсэб үлүүлэн дүүргээ.

К. Димов.

★ Сэлэнгын Ноёхон нютагта Тувын АССР-эй артистнар ерэжэ, һонирхолтой концерт харуулба. Илангаяа, ород, монгол, буряад дуунууд, хитад, корей, узбек арадуудай хатар харагшадай анхарал ехээр хандуулаа. Тувын артистнарта XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой правлени партийна организацнин зүгһөө ехэ баясхалан хүргэһэн байна.

С. Биликтуев.

★ Зэдын аймагай эд хэрэглэгшэдэй союз болон совхозуудай рабкоопой хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхын түлөө оролдолго гаргана. Мүнөө 4 хүн гүрэнэй худалдаа наймаанай институдта заочноор, 19 хүн кооперативна техникумда һуралсана.

Д. Колмаков.

Хэн зэмэтэйб?

Ажалдаа хёрхоор хандажа, хүдэлмэриин газарта элдэб эсын оһол аюул болохогүйн тула һэргэмжэтэй байха гээшэ предприяти, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй нангин уялгань болохо ёһотой. Теэд зарим предприятинуудта ажал хүдэлмэри дээрэ аюулгүй байха талаар хэмжээ ябуулгануудые саг соонь абадаггүй байһанһаа гэнтын аюулай тохёолдохо ушарнууд үзэгдэнэ. Жэшээнь, 154-дэхи трестын барилга-хабсаралгын хоёрдохи управленидэ гэнтын аюул сахиха хүдэлмэриин хангалтагүй байһан дээрэһээ, эндэ ажаллахаар ерэһэн слесарь Леонид Хамидуллин наһа бараһан байха юм.

Шэлэй заводой дэргэдэ баригдажа эхилһэн 48 байратай гэртэ уһа оруулха түмэр хоолой тодхохын тула аяар Хяагтаһаа слесарьнүүд Юрий Бараненко, Леонид Хамидуллин гэгшэд дуудагдаһан байгаа за… мэришэдэй хэхэ ажалые за… һэн «Дальсантехмонтаж» … мастер Я. Д. Мандрыгин та… гээ машинын ябаха тал… ажаллажа байхые мэдэбэш… тын аюулһаа һэрэмжэлхэ т… шье хээгүй байшоо. Энээнһэ… жалан барилгада хэрэгтэй … асарһан жолоошон Стуков … буулгахын тула машинаа … сухарюулба. Тиихэдээ ямар… хабшагүй хооһон талада … байһан слесарь Хамидуллин… шинаараа даруулһан байха …

Гэмтэ ябадал хэһэн жолоо… лиин урда зогсобошье, бари… рэхи ажал хүтэлбэрилжэ бай… тернууд Беляев, Мандрыгин … зэмэдэ хабаадуулагдантүй … ниинь гайхалтай.

В. МУН…

Мэлын мэргэн ангуушан

Мэргэн Шагжында ороходо, гэрэйнь хойто ханаар хэрмэ, булганай арһан хатаагаатай, Шагжа Шагдурович өөрөө юумэ бэшэжэ һууба. Хажуудань «Иркутск ВНИИЖП» гэһэн адрестай конвертын хэбтэхэдэ, юун тухай бэшэжэ байһыень таан алдаад:—Гандамнай саарһа бэхэ, баабгай, шандаганууд бултадаал хараатай гээшэ гү даа, харюуень хэзээ эльгээхэтнайб, — гэжэ һурабаб.

— Нүгөөдэр дүшөөд хоногоор агнуурида гараха гэжэ нүхэдтэеэ хэлсээбди. Эндэһээ 140 километр болохо Удалха орогдохонь. Энэ бэшэгээ үглөө ябуулхамни гэбэ.

Шагжа Шагдурович һүүлэй 10 гаран жэл соо агнууриингаа хажуугаар ВНИИЖП-гэй (Всесоюзный научно-исследовательский институт животного сырья и пушнины) ангуушан-корреспондентээр хүдэлжэ байдаг юм. Ангуудай ямараар үдэжэ, ороондо орожо байһан тухай, алир жэмэс, һамар, һархяагай ургаса, ойн амитадай иишэ тиишээ нүүжэ, ямар ангай олошоржо, үсөөржэ байһан тухайнь тэрэ институдтаа жэл бүри дүрбэ дахин хуу мэдээсэдэг байба. Мүнөөшье энэ бэшэгэйнгээ һүүл багта «Захааминай зүүн хойто булангаар — Һонгино, Үлгэд, Удалха гэхэ мэтэ нютагуудаар —октябрь, ноябрь соо нэгэшье шоно харагдаагүй, адууһа мал, ангуудые бариһэн мүр улашье үзэгдөөгүй. Шононууд зүүн тээшээ нүүгээ гэжэ тухайлнаб» гэжэ бэшэбэ.

— Зэрлиг ангуудай хүбшын байдал, олон үсөөнь лаб элирхэйлжэ боломоор гээшэ гү,— гэхэдэмни:

— Багсаажа, бараглажа мэдэхээр юм даа. Би 56 жэлдэ ото агнажа байнаб. Тайгын амитадһаа байтагай ойро тойроной модо шулууе тоолохоор болотороо зайгдаа ха юм. Ганса агнуури бэшэ. Оло дахин ашагта малтамал бэдэрһэн геологическа партинуудые газаршалжа ябааб,—гэжэ нүхэр Сосоров бии байһанаа нюун нөөнгүй хөөрэхөөр шэнги нам һууна.

— Арбатай байхадаа түрүүшынхеэ хэрмэ алаа һэм. Сосор баабаймни дахуулжа ябаа. Тэрэ гэһээр 50 гаран баабгай, 70-аад шоно, хэрмэ булга тоогүй гэхээр алажа тушаагааб,—гээд, үбгэн ангуушан номгон хурса нюдөөрөө намайе хараад абаха зуураа:

— Хара нохойдоо хэрмэнэй мяханһаа хаяжа үгэл даа, Дэмбаа,—гээд хүгшэндөө хандана. Баатар нохоймни минии ёһотой хани, булгаша, гахайша юм. Нохойтоёо хоюулаа зарим үдэр 60—70-аад модон соо саһа махахаш,—гэнэ.

— Шагжа Шагдурович, та 70 хүрэхэмни гэнэт. Теэд хүл, гар, нюдэнтнай...—гэжэ дүүргээгүй байтарни:

— Залуу нүхэр, хурса нюдэтэйл хадаа энэ 13 булга… саад, үшөө танаа бодон… гадараар хүндэлжэ … бшууб. Уржадэр агну… бусааб,—гээд, хүхинэ…

Нүхэр Сосоров Заха… «Заготживсерьегой» эти… тэ ангуушан байха зуу… дондо сезонойнгоо (окт… нэгэнһээ мартын нэгэн… тор) нормые 2—3 дахин… жэ, жэжэ бужа ангууд… лонгүй, 32 булга, 500 хэ… шаагаа. Мүнөө жэл бү… гадаараа (4 хүн) 3879 … гэй ангай арһа тушааха… уялгатай. Үбгэн ангу… нэрэ дээрэ ерэһэн папка… рэн бэшэгүүд, шан хайр… тайнь танилсахада, … «Ангуушадай бүхэсоюз… рысөөндэ шалгарһанай … гэһэн СССР-эй, РСФСР… лэдхэлэй министерствэ… бүри ерэдэг олон грам… «Ан олзоборилгын от… гэһэн значок, Мос… ВДНХ-дэ хабаадаһан … гэхэ мэтэ нилээд олон.

Уданшьегүй арба га… һанай, һургуулиин по… бариһан хүбүүн орожо…

— Энэ минии аша … Александр гээшэ. 4-дэхи… та һурадаг. Агнуурида… гэжэ намаяа албададаг… эрдэм номдол һура гэ… наб. Шамһаа ондоо агн… һургаха хүнүүд мүнөө… намда олон гэдэгби… шуул Москва, Эрхүүһэ… шэ,—гээд Шагжа Шагд… нэгэ бэшэг һарбайба. М… һаа Зигзмунд Иванов б… Энэ нүхэрнай бүри 195… агнууриин институдта … байхадаа практикада … мэдээжэ ангуушанай ду… шэлтэй танилсан, хүбшэ… гөөр тэрэнтэй агналсаһа… гаа. Мүн Эрхүүгэй хүдэ… хын институдай агнуур… культедэй студент бай… дановай Бэшүүрһээ … хүргэһэн бэшэг хараб… рэлдэһөөр байтарнай, … хэблэл тараагша Сэб… Доржиева газетэнүүд … бэшэг бараад орожо е… рэниень задалхада… байна, Шагжа Шагд… Намтай 3—4 жэлэй саа… заһанаа һанана ёһото… тиихэдэ дүрыетнай б… һэм. Хадагалжа яб… Москвада гарадаг «Тру… зетын фотоконкурс со… до, тэрэ дүрыетнай э… мни энэ оной ноябриин … номерто гаргаа юм, т… оложо харыт...»

Ф. Моренец, Гусино… хото.

— Мүн даа, нэгэ тии… хэрые һананаб. Иихэд… тнай бүхы СССР соо … хүн болошобо гээшэ г… жэ хүхин татаад тэрэ … саашань хэбэ. Минии… харихаяа гарахадам, … хүйтэниие хүйтэн гэнгү… гай болон дэгэлшьегүй … саараа намайе үдэшэж… тэнгэримнай урдаһаа б… байна, лаб саһан орож… нэ саһан гээшэмнай … най нэгэ туһалагшань … жэ Мэлэ нютагай Мэрг… гуушан тэнгэриин шар… лан, удаан зогсожо бай…

В. О…

Шэбэрэй хүбшын шэнэһэндэ Шэлүүһэн дүүлеэд гороолно, Шадамар янзаар тэрээндэ Шагжа табатаяа оноено.

Д. АБРАМИТОВАЙ фото.

Хилын саанаһаа

Эквадорой багшанар забастовко хэнэ

ГУАЯКИЛЬ. Гуаякилиин (Эквадор) муниципалитедэй һургуулинуудай хэдэн зуун багшанарые полициинхид нютагай гэгээрэлэй таһагай гэр cooһоо намнажа гаргаба. Тэдэнэр хоёр үдэрэй саада тээ забастовко соносхоод, тэрэ гэр эзэлһэн байгаа юм. Дүрбэ һара соо үгэнгүй барижа байһан салин хүлһыемнай түлэгты гэжэ багшанар городой мэртэ эрилтэ табиһан байна.

Гуаякиль городой нэгэ больницын хүдэлмэришэдэй 97 үдэр соо үргэлжэлһэн забастовко дүүрэбэ. Больницын директор ажалшадай бүхы эрилтэнүүдые шахуу хангаба. Городой бүхы ажалшадай тэдэниие дэмжэдэг ба өөһэдынь хатуу шанга байһанай ашаар энэ илалта туйлагдаа.

Колумбида ажалшадта эсэргүү ябуулга хэгдэнэ

БОГОТА. Эндэ Колумбиин финансын министерствын алба хэгшэдэй забастовко үргэлжэлһөөр. Ажалшадай эсэргүүсэлтые болюулха оролдолго гаргажа, правительство забастовкын комитедэй гэшүүдые хүдэлмэриһөөн гаргажа хаяад, энэ забастовко хуули буса гэжэ соносхобо.

Декабриин 17-до, понедельнигтэ хүдэлмэридөө гараагүй бүхы алба хаагшад ажалһаа хаюулха гэжэ республикын президент мэдүүлбэ.

Нью-Йоркын газедэй хүдэлмэришэд забостовкоёо үргэлжэлһөөр

НЬЮ-ЙОРК. Нью-Йоркын юһэн томо газетэнүүдэй хүдэлмэришэдэй забастовко хоёр долоон хоногто шахуу үргэлжэлжэ байна. «Газедүүдэй эзэдэй хэлсээ хэхэһээ арсаһан ябадал забастовко болюулха хэрэгэй гол шалтагаанинь болоод байна» гэжэ типографиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай түрүүлэгшэ Бертран Пауэрс мэнэ һая хэлэһэн байна.

Хойто Норвегидэ газар хүдэлбэ

ОСЛО, декабриин 17. (ТАСС). Декабриин 16-най һүни Хойто Норвегидэ нилээд ехэ хүсэтэйгөөр хэдэн дахин газар хүдэлбэ. Газарай хүдэлхэ үедэ бүглүү хүнхинөөн дуулдаа. Салтдаль райондо һүниин нэгэ час багта газар хүдэлжэ эхилбэ.

Социалистнууд ба коммунистнууд хамта тэмсэхэ

ПАРИЖ, декабриин 17. (ТАСС). «Бэе бэедээ гар гараа үгэлсэһэн социалистнууд ба коммунистнууд холбоогоо таһалдуулхагүйбди. Энээнһээ хойшо бидэнэр хамта тэмсэхэбди. Бидэнэр өөһэдынгөө бүлэнэрые эдеэ хоолоор хангахабди, эрхэ сүлөөгөөр хангахабди. Эб найрамдал хангахабди». Франциин компартиин генеральна секретарь Морис Торез, Париж шадарай Иври-Витри гэжэ газарта арадай сайлалган дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, тиигэжэ мэдүүлһэн байна.

Национальна суглаанда һунгалта хэжэ байха үедэ республиканска хүсэнүүдэй нэгэдэл тон ехэ удха шанартай гэжэ Морис Торез тэмдэглээд, иигэжэ хэлэбэ: «Манай парти хадаа нэгэдэмэл фронтын тактикые зоримгойгоор хэрэглээ. Партимнай бэрэхэшээлэй урдаһаа зоримгойгоор ошожо, тэдэниие илажа шадаһан байна. Тариглаһан үрэнүүдһээ һайн гараса гараха гэжэ хэлэхэдэ болохо байна. Коммунистнуудай ба социалистнуудай хоорондо хэлсээ баталха үндэһэ һуури бии гэжэ Морис Торез хэлэбэ, жэшээлхэдэ, ажалшадай байдалые һайжаруулхын түлөө тэмсэлдэ, мүн гадаадын политикын талаар зүбшэлсэхэ үндэһэ һуури олохо арга боломжо бии.

«Ажалша социалистнууд ниитэ дэлгүүр гээшын Франциин болон Баруун Европын томо томо трестнүүдэй хоорондо хэгдэһэн хэлсээн, ниитэ дэлгүүр гэдэгынь агрессивна экономическа баазын үүргэ дүүргэжэ байгаа юм гэжэ ажалшад — социалистнууд мэдэнгүй байха арганьгүй гэжэ бидэ этигэдэгбди, — гэжэ Морис Торез хэлэбэ.

Йемен Ас-Саляль инспекци хэхэеэ ошобо

КАИР, декабриин 17. (ТАСС). Санын радиогой мэдээсэһэн ёһоор, Йеменэй арабуудай республикын президент Ас-Саляль Йарта ерэһэн ОАР-ай вице-президент болон зэбсэгтэ хүсэнүүдэй главна командалагша Абдель Хаким Амер гэгшэтэй хамта Йеменэй хойто хилэдэ инспекци хэхэеэ ошобо. Тэдэ хоёр хүтэлбэрилэгшэд Аль-Джауф райондо, Санаһаа далан мили холо байһан Барат болон Худ городуудаар ябаа. Тэдэнэр мүн Саудовска хилэһээ 30 мили байһан Саад городто хүрэһэн байна.

Эдэ городуудта тэдэниие амаршалһан Йеменэй хүн зоной урда үгэ хэлэхэ зуураа, «Йеменэй арабуудай республика Саудовска болон Иорданска талаһаа хорото ааша гаргажа байхадань гараа һула табяад байхагүй» гэжэ Ас-Саляль мэдүүлбэ.

«Аль-Ахрам» газетын корреспондентын Санаһаа мэдээсэһэн ёһоор, Англиин колонизаторнууд Йеменэй арабуудай республикада эсэргүү дайнай ябуулга хэхэ түсэб зохёоно.

Макмиллан Багамска аралнууд дээрэ хэлсээ хэхэеэ ошобо

ЛОНДОН, декабриин 17. ТАСС-эй корреспондент Е. Егоров иигэжэ мэдээсэнэ:

Англиин премьер-министр Макмиллан мүнөөдэр Багамска арал тээшэ ниидэжэ ошобо. Тэндэ США-гай президент Кеннедитэй декабриин 19 ба 20-до хэлсээ хэхэ юм. Тэрэнэйнгээ һүүлээр Макмиллан Канадын премьер-министр Дифенбейкертэй уулзаха байна. Кеннеди Макмиллан хоёрой хоорондо болохо хэлсээндэ Англиин зүгһөө гадаадын хэрэгүүдэй министр Хьюм, оборонын министр Торникрофт, нацинуудай хани харилсаанай болон колониин хэрэгүүдэй министр Сэндис хабаадалсаха юм. Тэрэ хэлсээнэй үедэ Карибска далай шадарай хатуу шанга байдалай үнгэрһэнэй һүүлээрхи уласхоорондын байдал, мүн США ба Англида хамаатай бусад асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэхэ байна.

Англи Америкэ хоёрой хоорондохи арсалдаанай хурсадажа байһан үедэ энэ хэлсээн болохонь. Жэшээлхэдэ, Англиин «ниитэ дэлгүүртэ» орохо, Конгодохи байдал болон бусад асуудалнууд хэлсэгдэхэ юм.

Энэ хэлсээнэй үрэ дүнгынь лондонойхидой һанаае ехээр зобоонги байна. Юундэб гэхэдэ, баруун бүлэглэлдэхи Англиин дүүргэдэг үүргэнь бага боложо хоёрдохи зиндаагай орон болошуужа гэжэ һанаагаа зобоно ха юм. Макмиллан Багамска арал тээшэ юумэ эригшэ боложо ошохонь, Кеннедитэй хэһэн хэлсээнэй ураг-шагүйгөөр дүүрээ һаань, Макмилланай правительствын нэрэ хухаржа болохо байна бшуу.

Шахтёрнууд сухаринагүй

ТОКИО, декабриин 17. ТАСС-ай корреспондент Ю. Вдовин иигэжэ мэдээсэнэ: шулуу нүүрһэнэй промышленность тушаа правительствын политикые буруушааһан тэмдэг болгон декабриин 11-дэ үлэсхэлэн байдал соносхоһон үшөө 9 шахтернууд госпитальдо оруулагдаба. Гадаадын худалдаа наймаанай болон промышленностиин министерствын газаахи майхан соо оройдоо 13 горнягууд үлэбэ. Тэдэнэй бэеын байдалай хойноһоо һанаагаа зобохоор болонхой. Тэдэниие үзэһэн врачууд үлэсхэлэн байдал соносхогшодой бэень муу, зүрхэниинь түгшэнэ, бэень хүрэжэ захалаа гэжэ мэдүүлбэд. Шулуу нүүрһэнэй промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзуудай бүхы Японой профсоюзуудай федерациие хүтэлбэрилэгшын забастовкоёо болюулаад, бэшэдыень госпитальдо оруулха гэһэн дурадхалдань: «бидэнэр тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэ шадалтайбди»,—гэжэ тэдэнэр харюусаһан байна.

Кюсю ольторогой 11 городуудаар 100 шахтернууд үлэсхэлэн соносхоһон байна. Хоккайдын горнягуудшье үлэсхэлэн забастовко эхилэнхэй. Саппородо префектуральна управлениин байшангай хажууда 10 шахтёрнууд саһан соо һууна. «Бидэнэр сухарихагүйбди,—гэжэ шахтёрнууд хэлэнэ.

Халаалхай

Клуб соо „хогоосон...“

Зэдын аймагай «Торейский» совхозой Оёор гэжэ нютагта клуб бии юм. Энэ клуб ямарханаар үбэлжэлгөө угтаба, эхилбэ гээшэб гэжэ асууха болоо һаа, бирагүйл даа гэжэ сэхэ харюусамаар бшуу. Газаа талаһаань обёорон харахада, тиимэшье бирагүй гэжэ хэлэхээр бэшэ юм. 15—20 жэлэй саада тээ баригдаһан байха. Теэд мүнөөдөө ямархан гээшэб? Үһээнь бороодо нэбтэржэ, харлашанхай, пеэшэниинь бутаржа эхилэнхэй, түлихэ аргагүй болошоһон. Түлихэ гэхэдэ, баһа клубай газаа зартагайшье олохогүйт, юрэдөө. Энэ жэл түлеэн бэлдэгдээгүй. Теэд нёдондо жэл ямар байгааб? Мүншье, клуб соонь хүхэ шоныл хүлдэмөөр һэн даа.

Клуб соонь эндэ тэндэ хэдэн хуушарһан, «хүлнүүдээ хухаршаһан» һандалинууд хэбтэдэг.

Сонхонуудынь тэһэ бута сохигдошонхой, хүйтэн жабар зоргоороо эшхэрэн, «хүгжэмөө» татажа байдаг.

Плакадууд эндэ орой үгы гэжэ бү һанагты. Байха даа. Теэд тэдэньшье шуураад гү, али үмхирөөд гү, бү мэдэе, харахада харамтай, үзэхэдэ үзэлэй юумэнүүд байгшал даа. Аяар хэзээ хэтэһээ шэнэлэгдээдүй, үлгөөтэй гэхэдэ, үлгөөтэй бэшэ, хадаатай гэхэдэ, хадаатайшье бэшэ, хайшааб даа... Юрэдөөл, абажа хаяхаар лэ даа!

Клубые даагша Тамара Цыбикова энэ зунһаа хүдэлөө гэжэ нэрэтэй юм.

— Манай отделениин дарга нүхэр Ниндаковта хэды хэлээ гээшэ биб даа. Теэд тэрэмнай «шэхэ дүлии, нюдэ һохор» гээшэ гү даа, шэхэнэйнгээ мүнгөөрһэндэшье хабшуулжа үгэгшэгүй. Клубтамнай анхаралаа хандуулжа, туһа хүргэхэгүй хүн даа, оройл шортоо,—гэжэ тэрэ үг маг гэнэ.

Оёорой эдир залуу комсомолшуудшье клубайнгаа ажал һэргээхын түлөө юушье хээгүйнь гэмшэлтэй.

«Залуушуулые суглуулханъ хүшэр юм» гэжэ альгаа дэлгэдэг.

Үбэлэй нюрган ута юм гэжэ хэндэшье мэдээжэ бшуу. Үбэлдөө нютагай зон клубтаа сугларжа, хамтынгаа ажал хүдэлмэри тушаа зүбшэн хэлсэдэг. Үбэлдөөл эндэ соёлой ажал илангаяа һайнаар хэгдэхэ ёһотой ха юм. Дулаан клуб соо сугларжа, сүлөө сагтаа сэнгэн амархада хэды аятай гээшэб! Механизаторнууд болон малшадай эндэ сугларжа, мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ, һураха сагынь хүрэжэ ерээл. Теэд Оёорой отделениин хүтэлбэрилэгшэд энээн тухай юу бодожо һуугша юм, тэдэнһээ мүнөөдөө сэб сэхэл асууха шухала болоод байна.

В. Балданов.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУ…

Манай адрес, телефону…

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам. редактора-… ответ. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и пропа… —24-74, сельского хозяйства и советского строительства—… промышленности, транспорта, информации—35-14, куль… литературы и искусства—34-05, писем и рабселькоров—… отдел переводов и корректорская—35-95, бухгалтерия—… Для междугородных переговоров — 16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства куль… Бурятской АССР.

Н00635. Зак. № 57…

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур

1962 оной декабриин 19.